Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT
פרײז 20 גראשען.
הײנט 8 זײטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 59 | Łódź, Poniedziałek 10 marca 1930. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י׳ אדר תר״ץ | № 59

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מאסען-מיטינגען פון סוחרים און האנדווערקער

בעשליסען מארגען צו שטרײקען אלס פראטעסט געגען אומזאץ-שטײער

װ א ר ש א, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין פערשידענע ערטער פון שטאט זענען הײנט פארגעקומען מאסען מיטינגען פון סוחרים און האנדװערקער. אויף די מיטינגען איז ארויסגערוקט געװארען די פראגע װעגען בעשלוס פון דער רעגירונג צוריקצוציהען די הנחות פון אומזאץ-שטײער. די רעדעס אויף די מיטינגען זענען בכלל געװען אײן װעה-געשרײ פון די יודישע סוחרים און בעלי-מלאכות איבער דער קריטישער לאגע אין װעלכע זײ געפינען זיך.

אויף אלע מיטינגען איז בעשלאסען געװארען אויסצופיהרען די אויפפאדערונג פון יודישען קאלא און מארגען, דינסטאג, שליסען די געשעפטען אלס פראטעסט געגען די שטײער-גזירות.

*

די פראגע װעגען פראטעסט-שטרײק געגען אומזאץ-שטײער איז אויך אין לאדז נעכטען געװען די טעמע פון טאג אין די סוחרישע און בעלי-מלאכה׳שע קרײזען. אומעטום, אין אלע פעראײנען איז דער ענין ארומגערעדט געװארען אויפ׳ן לעבהאפטיגסטען אופן. אַן׳ענטגילטיגע שטעלונג צו דער פראגע פון מארגענדיגען שטרײק, װעלען די לאדזער װירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אננעהמען ערשט הײנט.

רעארגאניזירען די פאליצײ אין ארץ-ישראל

פאדערט די ציוניסטישע עקזעקוטיװע

ירושלים, 9. (יט״א טעלעגראפיש). „דואר היום״ מעלדעט פון לאנדאן, אז די ציוניסטישע עקזעקוטיװע האט איבערגעגעבען דעם קאלאניאל־אמט א מעמאריאל װעגען דער רעארגאניזאציע פון דער פאליצײ אין ארץ־ישראל. אין מעמאריאל װערט געפאדערט, אז די פאליצײ זאל בעשטעהען פון פערציג פראצענט יודען, פערציג פראצענט אראבער און צװאנציג פראצענט ענגלענדער.

עס װערט אויך געפאדערט צו רעארגאניזירען די גרענעץ־װאך בײם עבר־הירדן, אזוי, אז די װאך זאל זיך געפינען אויף בײדע זײטען טײך. די ציוניסטישע עקזעקוטיװע פאדערט אויך צו ארגאניזירען אן אפטײלונג פעלד־פאליצײ.

דעפעשע פון פרעזידענט סאקאלאװ

צום מלוכה-פרעזידענט, פרעמיער בארטעל און צום אויסערן מיניסטער זאלעסקי

ז ב א נ ש י ן, 9 (י. ט. א. טעלעגראפיש). פרעזידענט נחום סאקאלאװ האט אויפ׳ן װעג קײן בערלין ארויסגעשיקט פאלגענדע דעפעשע צום פוילישען מלוכה-פרעזידענט, פראפ. מאשטשיצקי; צום פרעמיער בארטעל און צום אויסערן-מיניסטער זאלעסקי:

„ארויספאהרענדיג פון פוילען נאך אן׳אומגעהאלט פון 2 חדשים אין צוזאמענהאנג מיט דער ציוניסטישער אקציע, האב איך דעם כבוד א בערצושיקען אײער עקסעלענץ די אויסדרוקען פון טיפער אנערקענונג און דאנק פאר דער ארויסגעװיזענער סימפאטיע; איך שיק אײך איבער װאונשען פון ערפאלג פאר דער „פוילישער מלוכה און איהר בעפעלקערונג״.

לאנד-צוזאמענפאהר פון די מאנופאקטור-סוחרים

פראטעסטירט געגען אומזאץ-שטײער

װארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). הײנט האט זיך אין לאקאל פון סוחרים־פעראײנ אויף סענאטארסקא 22 געעפענט דער לאנד־צוזאמענפאהר פון די מאנופאקטור־סוחרים.

די לאדזער סוחרים־פעראײנען זענען אויפ׳ן צוזאמענפאהר פערטראטען: דער נעראל פון פיעטריקאװער 73 דורך די ה״ה: ד״ר ליפנאװסקי, פריװין, ד״ר װארשאװסקי, נארעל און לעװשטײן און דער פעראײן פעטריקאװער 10 דורך די ה״ה אשערס און דיר. מעסינג.

דער צוזאמענפאהר האט צו בעטראכטען 3 פראגען: די שטעלונג צו די פאבריקאנטען, זעלבסט-דריקען די סוחרים און פערקויפען אלײן צו די רעטאליסטען, און די שטעלונג צו דעם אומזאץ־שטײער און צום פראטעסט געגען דעם ראזײצען שטײער.

די פראװינצער סוחרים האבען אין זײערע רעדעס שטארק זיך בעקלאגט אויף די לאדזער פאבריקאנטען.

געגען אומזאץ־שטײער איז אײנשטימיג געװארען א פראטעסט־רעזאלוציע. די פראגע װעגען בעטײליגען זיך אין מארגענדיגען שטרײק איז נאך נישט בעשלאסען געװארען.

דער צוזאמענפאהר װעט געשלאסען װערען מארגען.

פער׳משפט צום טויט

א מערדער פון א יודישער פאמיליע

קאבלענץ, 9. (יט״א טעלעגראפיש). דאס געריכט פון געשװאױרענע האט ארויס ערטראגען אן אורטײל געגען דעם מערדער סטאניס און שמארל, װעלכער האט אין אפריל 1921 ערמארדעט די יודישע פאמיליע יאקובאװיטש, שמארל איז פערמשפט געװארען צום טויט, דער פערטײדיגער האט פארערען א רעװיזיע פון פראצעס.

געפאהר פאר דער אלט-שטאט אין ירושלים

צוליב דער באיקאט-בעװעגונג

ירושלים, (יט״א) אלס רעזולטאט פון דער באיקאט־בעװעגונג דראהט דער אלט־שטאט אין ירושלים א פולשטענדיגער װירטשאפטליכער פאראליזש, צוליב דעם באיקאט פערלאזען די אלט־שטאט אויך פיל אראבער, װעלכע טראגען איבער זײערע געשעפטען אין דעם נײעם האנדעלס־צענטער, װאס געפינט זיך פון דער אנדערער זײט פון די שטאדט־טויערן.

די ענגלישע פאליציאנטען װײזען לעצטענס ארויס מעהר אקטיװיטעט בײ בעזײטיגען די אראבישע באיקאט־אגיטאטארען פון די גאסען.

די פולע טאבעלע
פון דער הײנטיגער ציהונג
פון דער מלוכה-לאטעריע
געפינט איהר מארגען
— אין —
„נײעס פאלקסבלאט״

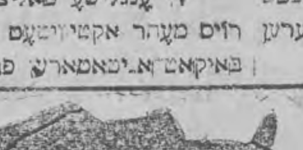

פיטלינגען
פון װער לאנגיעהריגער בעריהמטער מארקע
Nordia Hawe
צום פרײז 3.50 זלאטיס א קעסטעל, 14 שטיק
שטײנפעלד, זאװאדסקא 20, טעל. 186-23
און בײ ראטקינסקי, קאשטשעלנא 5.
— צו באקומען —

התראה!
צוליב דער װארנונג פון ה׳ י. אוערבאך, נאװאמיעסקא 4 אין נעכטיגען „נ. פאלקסבלאט״, מיט װעלכער ער ברענגט אין כפות די עפענטליכקײט מיט זײנע בעװאוסטזיניגע ליגענס, ערקלער איך פאלגענדעס:
דער דערמאהנטער י. אוערבאך האט ארויסבעקומען פון ה׳ װײנבערג בײ װעלכען איך האב אײנגעלעגט דעפא-װעקסלען אויף 1000 זל. און זײ געלאזט אין אומלויף. נישט קוקענדיג אויף מײנע װארנונגען דורך דעם גמינע ראבינאט און אנדערע מורה הוראות פון לאדז, האט אוערבאך געענטפערט מיט שפאט און געלעכטער און װיל קײן אופן נישט געהן צו מענשען ערלעדיגען דעם ענין. צום לעצטען מאל פאדער איך דעריבער קאטעגאריש אויף דעם ה׳ י. אוערבאך צו געהן מיט מיר צו א דין תורה אדער צו מענשען. אין געגענפאל, נעהם איך ארעפ פון זיך די פעראנטװארטליכקײט פאר די פאלגען.
י. אײלענבערג, ליפאװא 3
1550

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהײטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהײטען בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג זון.
נעמט אן און דיענסטאג פון 3—5 נאכמ.

Dr. med.
E. Reicher
הויט- און װענערישע קראנקהײטען
הײלונג מיט דיאטערמיע און עלעקטראטעראפיע
28 פאלודניאװא 28
נעמט אן פון 8-10 פרי און פון 12-2 נאכמ.
און פון 7-8.30 אװ. זונטאג פון 9-2 נאכמ.

DR. MED.
L. Pikielny
אורא לאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הויט-קראנקהײט
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אװענד.

שײטלען
צו פעסטע פרײזען צו בעקומען בײ
פארזשוצקא, קאמיענגא 5

ס׳איז ארויס פון דרוק
און געפינט זיך צו קויפען אין אלע בוכהאנדלונגען די ערשטע און גרינדליכע מאנאגראפיע אויפ׳ן יסוד פון ארכיװאלע מאטעריאלען
„די געשיכטע פון די יודען
פון פיעטריקאװ און אומגעגענד״
פון משה פײנקינד, אין דער פוילישער שפראך:
MOJŻESZ FEINKIND
DZIEJE ŻYDÓW W PIOTRKOWIE I OKOLICY
od najdawniejszych czasów do chwili obecnej
Nakład autora, Piotrków 1930.

אין עונשין אלא מזהירין!

אזוי װי עס האבען זיך בעװיזען אין מארקעט געפעלשטע מארקען
נײה-גארן „Motorek" „Gwiazda"
און פירמאװע Nr. 10
פון דער פאטענטירטער פירמע
ב. װארשאװסקי
װארן איך, אז די שולדיגע אין פעלשען די מארקען, װעל איך צוציהען צו דער געריכטליכער פעראנטװארטליכקײט.
מיט אכטונג ב. װארשאװסקי.

די קאנפערענץ פאר זעלבסטהילף און אויפבוי

פון „ארט“, „טאז“, „יעאס“ און יתומים-פערבאנד

װ א ר ש א, 9. (יט"א טעלעגראפיש) אין איינ-שטיין-זאל פון יודישען אקאדעמישען הויז איז היינט פארגעקומען די קאנפערענץ פאר דער פער-איייניגטער זאמעל-קאמפאניע פאר „זעלבסטהילף און אויפבוי“. אין דער קאנפערענץ האבען אנטייל-גענומען פארשטעהער פון „ארט“, „טאז“, „יעאס“ און יתומים פערבאנד. עס זענען געקומען צעהנ-דליגער דעלעגאטען פון גאנץ פוילען און פיל בע-גריסונגען, דערונטער אויך פון בערנארד קאהן פון בערלין.

געעפענט די קאנפערענץ האט ה' רפאל שע-רעשעווסקי. ער ווייזט אן, אז דער יעהרליכער ביודזשעט פון די 4 דערמאהנטע געזעלשאפטען בעטרעפט 11 מיליאן זלאטיס, דערפון גיבען די קאמונאלע אנשטאלטען און די רעגירונג נאר 4 מיליאן, די איבריגע 7 מיליאן מוז געבען די יודישע בעפעלקערונג פון די גראשענס, וואס ווע-רען געזאמעלט.

ס'ווערט אויסגעוועהלט א פרעזידיום, אין וועלכען ס'געהען אריין: ד"ר יאן לאנדוי, פראפ. שאר, ד"ר שבאד, ד"ר וויזענפעלד א.א. ס'האלטען רעפעראטען פארשטעהער פון אלע 4 געזעלשאפ-טען. אין דער דיסקוסיע בעטייליגט זיך אויך ה' מ. רומקאווסקי פון לאדז, וועלכער פרעגט, פאר-וואס דער יתומים-פערבאנד נעהמט נישט אריין די בורסע פאר יוגענדליכע יתומים אין לאדז.

נאך דער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וועלכע שטעלט פעסט, אז די רע-גירונג טוט זעהר ווייניג פאר דער סאציאלער הילף פון דער יודישער בעפעלקערונג. ס'איז גע-וועהלט געווארען אן'אלגעמיינער קאמיטעט פון אלע 4 געזעלשאפטען. אינ'ם קאמיטעט געהען אריין פון לאדז די ה"ה: א. קאן, ד"ר אייגער, העהמאן פאוסט, ד"ר. לעקוך און אייטינגאן.

(זעה אויף 6-טע זייט).

וועהלט געווארען ד"ר שוויג, ד"ר גאלדפלאם און ד"ר שטאלפעדער.

ד"ר גאלדמאן האט ברייט רעפערירט וועגען די אויפגאבען פון „טאז“ אפשטעלענדיג זיך דערביי אויף דער טעטיגקייט פון דער געזעלשאפט פאר דער צייט פון 8 יאהר. דער רעדנער האט אנגע-וויזען, אז דאס איז די ערשטע קאנפערענץ מיט גע-וועהלטע דעלעגאטען; האט זיך אפגעשטעלט אויף די מאדערנע מעדיצינישע אנשטאלטען, וועלכע זענען געשאפען דורך „טאז“, אויף דער ראלע פון „טאז“ אין דער ערציהונג פון יונגען יודישען דור א.א.וו.

די קאנפערענץ האט אויסגעטיילט עטליכע קאמיסיעס. די ארבייטען וועלען דויערן ביז מארגען.

אנפראגע אין דייטשען רייכסטאג

וועגען דער טעטיגקייט פון קאמינטערן אין דייטשלאנד

בערלין, 9. (ספ. טעל.) די דעמאקראטישע פראקציע אין רייכסטאג האט אריינגעטראגען אן אנ-פראגע צו דער רעגירונג וועגען דער טעטיגקייט פון קאמינטערן אין דייטשלאנד. אין דער אנ-פראגע ווערט געזאגט, אז אין פארשטענדיגונג מיט'ן קאמוניסטישען רעפובליק מאלמאן גרייט צו דער קאמינטערן ווייטערדיגע קאמוניסטישע אונרוהען, די אינטערפעלאנטען פרעגען וואסערע מיטלען האט די רעגירונג בדעה אנצונעהמען, כדי די סאוויעטען זאלען זיך אויפהערען אריינצומישען אין די אינער-ליכע ענינים פון דייטשלאנד.

יודישער באנקיר נעהמט נישט אן דעם אמט

פון דייטשען רייכסבאנק-פרעזידענט

בערלין, 9. (יט"א טעלעגראפיש). אויף אן אפיציעלער ווענדונג פון דער דייטשער רעגירונג צום בעוואוסטען יודישען באנקיר אין האמבורג, דעם שותף צו דער ווארבורגער באנק, ד"ר קארל מעלכיאר, אז ער זאל אננעהמען דעם אמט פון רייכסבאנק-פרעזידענט אינ'ן ארט פון דימיסיאניר-טען ד"ר שאכט, האט ד"ר מעלכיאר געענטפערט מיט אן אפזאג.

געשטארבען דער געוו. אמעריקאנער פרעזי-דענט וויליאם טאפט

ניו-יארק, 9. (ספ. טעל.) דא איז גע-שטארבען דער געוועזענער פרעזידענט פון די פער-אייניגטע שטאטען וויליאם טאפט.

*

דער פערשטארבענער איז אלט געווען 73 יאהר, געהאט יורידישע בילדונג, בעשעפטיגט זיך צוערשט מיט אדוואקאטור און נאכדעם פערנומען די יורי-קאטעדרע אין אוניווערזיטעט אין סינסינאטי. די מלוכה-קאריערע האט טאפט אנגעהויבען אלס קריגס-מיניסטער בעת דער פרעזידענטור פון רוזוועלט'ן, נאכדעם איז ער אין יאהר 1908 גע-וועהלט געווארען אלס פרעזידענט פון די פעראייניג-טע שטאטען אלס קאנדידאט פון די רעפובליקאנער.

ליטע פאר א דיקטאטור

וואלדעמאראס גרייט זיך צו דער מאכט

ריגא, 9 (ספ. טעל.) די אקציע צוריקצו-קעהרען דאס דיקטאטור-סיסטעם פון וואלדעמאראס'ן נעהמט אן אלץ א ברייטערען פערנעהם. די רעגי-רונג פון סמעטאנאס'ן האט, פיהלענדיג זיך אין געפאהר, בעשלאסען צוצולאזען די ארגאניזאציע פון „אייזערנעם וואלף“ אין אלע גרעסערע שטעט פון ליטע. גלייכצייטיג וויל דער איצטיגער קאבי-נעט, כדי צו ראטעווען די סיטואציע, אנקניפען אנ'ענגערען קאנטאקט מיט די אפאזיציאניסטען אין מיליטער האט וואלדעמאראס, וואס אמאל מעהר אנהענגער.

די אפיצירען זענען איצט צעטיילט אויף 2 גרופען פאר און געגען וואלדעמאראס'ן.

נאר א הגהה ביי אויס-לענדישע פעסער

װ א ר ש א, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) דאס אינערן-מיניסטעריום האט צו-געשיקט אין די וואיעוואודזטוועס צירקולארען, וועל-כע נארמירען דעם ענין וועגען צוריקקעהרען דעם אונטערשיד אין אפצאהלען פאר אויסלענדישע הנחה-פעסער.

לויט דעם צירקולאר קענען די פערזאנען, וועלכע זענען ארויסגעפאהרען, לויט א נארמאלען אויסלענדישען פאס און קענען בעווייזען נאכדעם, אז זיי האבען געהאט דאס רעכט אויף א הנחה-פאס צוריק בעקומען דעם אונטערשיד אין פרייז פון די פעסער.

אסתר-תענית א שטרענגער פאסט-טאג

װ א ר ש א, 9 (טעלעפאניש) דער ועד-הרבנים האט ערקלערט אסתר-תענית פאר א זעהר שטרענ-גען פאסט-טאג צוליב די רעליגיעזע פערפאלגונגען אין רוסלאנד.

א נבלה פון אראבישע בעקאטיסטען

טוען אויס אנ'אראבער נאקעט אין מיטען גאס

ירושלים, 9 (י.ט.א. טעלעגראפיש) צבי-אראבער האט היינט געקויפט אנ'אנצוג אין א יודיש געשעפט. ווען ער איז ארויס פון געשעפט זענען איהם בעפאלען אראבישע בויקאט-פיקע-טירער און פון איהם אראפגעצויגען די מלבושים און די שיך, איבערלאזענדיג איהם א נאקעטען אין דער גאס. מאר'ן צווקגעהען האבען זיי איהם ערקלערט, אז נאך די קליידער זאל ער זיך ווענדען אין אראב'שען בויקאט-קאמיטעט, וואו עם וועט מוזען געבען 8 פונט אויסקויף-געלד.

צוויי פרויען-קאמוניסטקעס פערורטיילט אין א"י

ירושלים, 9 (י. ט. א. טעלעגראפיש) דאס אפעלאציע-געריכט האט בעשטעטיגט דאס אורטייל געגען צוויי פרויען-קאמוניסטקעס — ליפמאן און מארבער, וועלכע זענען אין דער 1-טער אינ-סטאנץ פערורטיילט געווארען פאר קאמוניסטישער פראפאגאנדע אויף 4 חדשים טורמע און ארויס-געשיקט צו ווערען פון לאנד.

2 קילאמעטער לאנד אין א"י בעדעקט מיט היישעריקען

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראפיש) א מחנה היישעריקען האבען בעדעקט א שטח פון 2 קילא-מעטער אין עמק הירדן. דער אגרי-קולטור-צענט האט ארויסגעשיקט א בריגאדע צו בעקעמפען די היישעריק.

„הזמן“ אויפגעהערט צו ערשיינען

ירושלים, 8. (יט"א טעלעפאניש). די פערטע טעגליכע העברעאישע צייטונג אין א"י „הזמן“, וועלכע האט אנגעהויבען ערשיינען מיט 4 חדשים צוריק האט אויפגעהערט צו ער-שיינען.

ספארט - בעוועגונג

„הכח“ — „טריפמען“ 3:1 (0:0)
„ל.ס.ס.ג.“ — „עגיס“ (ווארשע) 2:0 (2:1)
„השמונאי“ — „פאגאן“ 1:6
„ו.ק.ס.“ — „ל.ק.ס.“ 1:2
„שטערן“ — „פאזנאנסקי“ 2:1 (1:1)
פ א ב י א ניץ, 9 (טעל.)
„הכח“ (ראד.) — „ב.ס.צ.“ 3:4
װ א ר ש א, 9 (טעל.)
„חשמונאי“ — „א.מ.צ.א.“ 1:4
פינג-פאנג מעטש
„מארימאנט“ — „ווארשאווינקא“ 1:5
„פאלאניא“ — „ביתר“ 0:3
„מכבי“ — „זשאם“ 0:5

א שאנטאזשיסט, שווינדלער און פרויען-הענדלער

דער אלפאנס העינריך קארן, וועלכער איז ארעסטירט געווארען אין בוענאס איירעס, איז א געראטענער לאדזער יונגערמאנטשיק

(2) מיט צוויי טעג צוריק האט די לאדזער אויספארשונגס-פאליציי בעקומען א מיטטיילונג פון בוענאס-איירעס אז דארט איז ארעסטירט געווארען א לאדזער, א געוויסער העינריך קארן.

דער פוילישער קאנסול אין ארגענטינע האט זיך פעראינטערעסירט מיט'ן ענין און האט פעסט-געשטעלט פאלגענדע איינצעלהייטען וועלכע ער האט מיטגעטיילט דעם לאדזער אויספארשונגס-אמט:

אויף פיעטריקאווער 31 אויפ'ן פארטער, אינגאנג, האט געוואוינט די פאמיליע פון יעקב שמואל קארן, וועלכע איז בעשטאנען פון א פרוי, עטליכע טעכטער און א זוהן יוסף העינריך. העינריך איז געווען א שלעכטער שילער אבער דערפאר האט ער נישט געשאלעוועט קיין צייט און מיה אויף טענץ און פערווילונגען. ווען דער פאטער איז גע-שטארבען, האט זיך העינריך דערפיהלט פריי. ער האט פערלאזט די שולע, די ערשטע צייט האט די פאמיליע געלעבט אויף די אפשפארונגען וועלכע זענען געבליבען נאכ'ן פאטערס טויט. ביס'לעכווייז אבער האט אנגעהויבען צו געהן ערגער און העינ-ריקס קוועלען זענען געווארען שיטערער און ער גע-פאלען אויף א המצאה: טאנצען האט ער געקאנט גוט און בעקאנטשאפט האט ער געהאט אויך, ער געעפענט א טאנץ-שולע בשותפות מיט עפעס זיי-נער א בעקאנטער. א חוץ די הכנסות פון דער טאנץ-שולע האט העינריך געשאפען זיך אויך נייע הכנסות, אויספרעסענדיג געלד ביי זיינע בעקאנטע פרויען, אנווענדענדיג דערביי די געוועהנליכע שאנ-טאזש-שטיק. דא האט ער דערצעהלט אז ער האט אנ'עהרען-וואָרט, און אויב ער וועט איהם נישט קע-נען בעצאהלען וועט ער מוזען בעגעהן זעלבסט-מארד; דארט האט ער פשוט געדראהט אז אויב ער וועט נישט בעקומען א געוויסע סומע, וועט ער די פערזאן קאמפראמיטירען, און אזוי ווי ער פלעגט זיינע קרבנות אויסקלויבען נאאיווע מיידלעך,

פון רייכע עלטערען, פלעגען איהם זיינע הכנסות אלץ שטייגען ביז... ער איז געווארען אויפפאלענד דער פאליציי און זי האט איהם אנגעהויבען נאנוי צו אב-סערווירען.

אזוי ווי קארן האט געהאט אפגעטאן עטליכע זאכען, פאר וועלכע די פאליציי וואלט איהם אבער'ן באק נישט א גלעט געטאן, האט ער אויסגערעכענט אז פאר איהם איז גלייכער צו מאכען א ויברח און אין א שעהנעם העלען טאג איז ער פון לאדז פער-שוואונדען, און שפעטער דורך האמבורג אפגעפאהרען קיין ארגענטינע.

דארט האט ער זיך שנעל איינגעארדענט און געלעבט ווי גאט אין אדעס: געהאט אנ'אייגענע ווי-לע, אנאוטא און זיך אפילו איינגעפיהרט א גוטע פערד.

קיינער האט נישט געוואוסט פונוואנען ער שעפ-ט זיינע הכנסות, און הגם ער איז געווארען אויפ-פאלענד דער פאליציי, האט זי נישט נארנישט גע-קענט טאן, ביז א מאל האט איהם „פערשיט“.

אין מערץ 1929 האט זיך צום פאליציי-קאמי-סאריאט אין בוענאס-איירעס געמאלדען א ראדאמ-ער פרוי רחל ליבערמאן, וועלכער האט געהאט א מוזיק-אינסטרומענטען-געשעפט, און געמאלדען אז זי וואלט פעררעכנט יווערען אלס פא-טיטשקע. הגם די פרוי איז געווען בעקאנט אלס רייכע און אנשטענ-דיגע האט די פאליציי אויף איהר קאמפלאינט פארערונג ארויסגעגעבען א „ביכעל“.

אין פעברואר 1930 האט זיך פרוי ליבערמאן ווידער געווענדעט צו דער פאליציי און דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע, (וועלכע מיר האבען מיט א פאר טאג צוריק געבראכט לויט א יודישער צייטונג פון בוענאס איירעס, די רעד.)

נאכ'ן טויט פון איהר מאן, איז זי געבליבען דער איינציגער יורש פון א מוזיק-געשעפט. צופעליג האט זי זיך בעקענט מיט קארן, וועלכער איז גע-קומען קויפען א פאטעפאן, דער שעהנער קארן איז געפאלען איר, און דער עלטערער אלמנה און זיי האבען זיך שנעל בעפריינדעט. קארן האט אפ-גענומען אין קאנס 600,000 זל. און מאר דעם גע-קויפט א ווילע אויף זיין נאמען. שפעטער האט ער ארויסבעקומען א פולמאכט פון פרוי ליבערמאן און ערקויפט איהר געשעפט, פאר'ן געלד האט ער גע-קויפט א הויז און אויך פערשריבען אויף זיין נא-מען, אזוי אז פרוי ליבערמאן איז געבליבען אינגאנ-צען אהן מיטלען און דאן האט קארן אנגעהויבען פאדערען פון איהר אז זי זאל ווערען א פראסטי-טוטקע, ווען זי איז דערויף נישט איינגעגאנגען האט ער זי געשלאגען, א וואך צייט געהאלטען פערשלאסען און איהם געהונגערט און שפעטער זי אפגע-פיהרט אין א הייזעל וואו זי האט זיך געפונען אונ-טער א שטענדיגער קאנטראל איהר „פערדינסט“ פלעגט אפנעהמען קארן.

אויסהערענדיג די מעשה, האט די פאליציי ארעסטירט קארן'ען און פערפיהרט אן אויספארשונג. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די פרוי ליבער-מאן איז נישט געווען זיין איינציגער קרבן. אויב איז ארויסגעשוואומען, אז קארן איז געווען אנ-אנפיהרער פון א פערצווייגטער באנדע פרויען-הענד-לער. אויף מארגען נאכ'ן ארעסט פון קארנען איז צו פרוי ליבערמאן געקומען עפעס אנ'אומבעקאנ-טער און איהר ערקלערט, אז אויב זי וועט נישט צוריקציהען איהר בעשולדיגונג געגען קארנ'ען, וועט זי דערמארדעט ווערען. מיט פרוי ליבערמאן האט זיך פעראינטערעסירט דער פוילישער קאנסול אין ארגענטינע, און זי ווערט בעוואכט. דערווייל האט דער קאנסול אנגענומען שריט ערמעגליכען דער פרוי צוריקקומען אהיים קיין פוילען און צוריק-קעהרען איהר דאס פערמעגען וואס קארן האט ביי איהר אויסגעשווינדלט.

לאדז
10 מערץ 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
10 מערץ 1930

דימיסיע פון ד"ר שאַכט

ר'האט זיך פערעכענט אין חשבון

דער פרעזעס פון דער דייטשער באנק ד"ר שאכט האט דימיסיאנירט.

דער פלוצלונג'ער באַשלוס זיינער האט אַרויסגערופען א גרויסע סענסאציע אין בערלין. די באנקירען, וועלכע האבען זיך פערזאמעלט אויף א זיצונג פון ראַט פון דער באנק און צו פערקלערען דעם דיסקאנטא־ראַטע, זענען געווען כמעט געווארען פאר איבערראשונג, ווען זיי האבען געהערט וועגען דער רעזיגנאציע פון ד"ר שאכט. די נעריגע האט באַלד פערציפעלט רעאגירט; דאס פאַלען פון די אקציעס האט דערמאנט דעם בערימטען „שווארצען פרייטאג" פון יאהר 1927, מיט דעם אונטערשיד, וואס דעמאלט איז די סיבה פון קראך געווען ד"ר, וואס ד"ר שאכט האט פערגומען דעם אמט פון פרעזידענט פון דער דייטשער באנק און איצט האט זיין אוועקגיין ארויסגערופען די פאניק.

די פאליטישע קרייזען פון רייכס־פארלאמענט זענען אויך געווען שטארק איבערראשט און אויך בעראשט.

די באמבע האט אויפגעריסען מיט א הויכען קנאל, אבער ס'האט זיך געענדיגט אויף דעם קנאל, קיין בעדייטענדע שאדענס האט די באמבע נישט געמאכט און די רעזיגנאציע פון ד"ר שאכט וועט נישט האבען די „היסטארישע" פאלגע, אויף וועלכע ער האט זיך גערעכנט.

נאך דעם מיטאג האט די בערזע, וועלכע האט אליין נישט געוואוסט, פארוואס זי איז מיט אמאל קראנק געווארען, זיך בערוהיגט, ווען זי האט זיך דערוואוסט וועגען די סיבות פון קראך — וועגען דער דימיסיע פון ד"ר שאכט.

די פערוואונדערטע און איבערראשטע באנקירען האבען זיך שנעל בערוהיגט, אין פארלאמענט האט דער פינאנץ־מיניסטער מאלדענהאוער געהאלטען א געזעגענונגס־רעדע, אין וועלכער ער האט אהן בעגייסטערונג געלויבט די פינאנץ־פעהיגקייטען פון ד"ר שאכט, און געגעבען זייער גערעכט וועגען זיינע פאליטישע פעהיגקייטען.

דעם ד"ר שאכט האט זיך נישט איינגעגעבען דער לעצטער קאמף, אזוי גוט, ווי ס'האט זיך וועגען איינגעגעבען זיינע פריהערדיגע סענסאציאנעלע ארויסטרעטונגען.

קיינער בעט איהם איצט נישט, אז ער זאל בלייבען, און דאס ווירטשאפטליכע לעבען אין דייטשלאנד וועט זיך אן עצה געבען אהן דעם ועשעני פון געוועזענעם פרעזעס פון דער רייכס־באנק.

דער אמביציעזער און ריקזיכטסלאזער ד"ר שאכט איז דערוייל אראפ פון דער ארענע.

דער נישט־דער־אנגענער פינאנציעלער דיקטאטאר פון דייטשלאנד וועט פרובען גליק אויף דער פאליטישער ארענע.

ער וועט אפילו זיך בעמיהען וועגען ערפאלגען, וועלכע האבען זיך ארויסגעוויזען פון די הענד, ווען ער איז געשטאנען אין דער שפיץ פון דער צענטראלער רייכס־באנק, אויב די פלוצלונגע רעזיגנאציע האט געזאלט זיין דער ערשטער שריט אויף נייעם וועג, זאגט דער שריט נישט קיין נביאות אויף ערפאלג.

ד"ר שאכט האט זיך פערעכענט, די אונאפהענגיגע און מעהר פעראנטווארטליכע שטעלונג פון פרעזעס פון עמיסיע־באנק און אפילו די גרעסטע ארבייט אויף דעם ראַטען אמט בערעכטיגט נאך נישט צו גיהען נאך דער דיקטאטור.

ד"ר שאכט איז א פיינד פון דער איצטיגער דייטשער קאאליציע־רעגירונג, דער דאזיגער רעגירונג האט ער געפרובט שווער צו מאכען דאס לעבען, בעת די שווערע האט ער אונטערגראבען, און ער ארויסגעטרעטען מיט מעמאריאלען, וועלכע האבען געקענט אויפרייסען די קאנפערענץ.

ער האט אונטערשטיצט די נאציאנאליסטען און זייער אקציע געגען יאנג־פלאן, דערפאר, וואס איהם פערזענליך איז דער פלאן נישט געפעלען געווארען.

א שטארקער קלאפ פאר שאכט'ן איז געווען די נאמינאציע פון א פראנצויז אויפ'ן אמט פון פרעזעס פון דער אינטערנאציאנאלער באנק, אבער ד"ר שאכט אליין מיט זיינע אינטריגעס געגען דער האגער באנק האט לייכטער געמאכט דעם וועג פון די פראנצויזען צו דער פרעזעסור.

ס'איז נישט געלונגען די פרובען אנצוצייכענען דער דייטשער רעגירונג דעם ווילען פון פרעזעס פון דער רייכס־באנק, ס'האבען זיך נישט אנגעגעבען די מאכינאציעס אויפ'ן אינטערנאציאנאלען געביט. דעם ד"ר שאכט איז נישט געלונגען צו ווערען דער פינאנציעלער דיקטאטאר פון דייטשלאנד.

מ'האט געשמועסט, אז ער האט זיך צוגעגרייט צו קאנדידירען אויפ'ן אמט פון רעפובליק־פרעזידענט. אפשר האט ער גערעכענט, אז אפטרעטענדיג פון דער רייכס־באנק וועט ער דאס לאנד אריינווארפען אין אזא פערצווייפלונג, אז מ'עט איהם אויסוועהלען אויפ'ן אמט פון מלוכה־פרעזידענט, כדי צו „ראטעווען דאס פאטערלאנד", ער האט אבער פערגעסען, אז ס'איז שוין אוועק די צייט, ווען מענשען זאגען נישט קענען פערטרעטען ווערען.

פ. ב.

דער יודישער מסחר מיט 500 יאהר צוריק

(היסטארישע טט. דיע פונ'ם לייפציגער מעסע־ארכיוו)

(קארעספאנדענץ צום „נייעם פאלקסבלאט")

פונ'ם היסטארישען ארכיוו פונ'ם לייפציגער יריד קען מען זיך גענוי אריענטירען ווי אזוי יודען האבען מיט אנ'ערך פינף הונדערט יאהר צוריק געפיהרט מסחרים. די דאזיגע אויפצייכנונגען זענען זעהר וויכטיג, ווייל זיי בילדען א נייע קאפיטעל אין דער געשיכטע פון אונזער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג.

צום ערשטען מאל ווערט אין סוף פונ'ם פופצעהנטען יאהרהונדערט פערצייכענט אין דער געשיכטע פונ'ם לייפציגער יריד, אז ס'זענען אהין אנגעקומען פוילישע יודען. „חוץ די איטאליענער — הייסט עס דארט — זענען אין א גרויסער צאהל געקומען אויך יודישע סוחרים פון פוילען". די קריסטליכע סוחרים פון דייטשלאנד און פון אנדערע לענדער, וואס פלעגען קומען קיין לייפציג, האבען געארבייט מעשים. דער געשיכטשרייבער דערצעהלט אונז, אז די אינטריגעס פון די קריסטליכע סוחרים אקעגען די יודישע זענען נאר געווען דערפאר, ווייל „זיי האבען איינגעזעהן, אז די יודישע סוחרים זענען טיכטיגער פון זיי, און וועלען זיי מאכען שטארקע קאנקורענץ".

האט מען אנגעהויבען ארויסצוגעבען פערשידענע גזירות און שטייערן, בכדי די יודען צו פערביטערן דאס לעבען. מען האט איינגעפיהרט לייבשטייערן, לאנדעס שטייערן, וואג־געלד, ברייטענגעלד, וועלכע ס'האבען געצאהלט בלויז די יודישע סוחרים. געמיינט האט מען, אז ס'זאל זיי נמאס ווערען, און זיי זאלען אויפהערען צו קומען. אבער די יודישע סוחרים האבען אפילו מיט די שטייערן געמאכט א גוט געשעפט אויפ'ן לייפציגער יריד. אין זיבעצעהנטען יאהרהונדערט האט מען ארויסגעגעבען אנ'„אוקאז", אז „מ'מאר די יודישע סוחרים נישט פערדינגען קיין געוועלבער און פלעצער, וואס געהען ארויס אויף דער שטראס". האבען זיך די יודען גענומען אבשטעלען אין די אונטערשטע הייפען, וואו עס האבען זיך דוקא צונויפגעטראפען די גרעסטע סוחרים פון דער גאנצער וועלט, ווייל זיי האבען אמבעסטען געהאנדעלט מיט יודען.

אבער די דאזיגע גזירה פון פערבאטען צו פערדינגען יודען אפענע געוועלבער, האט נישט לאנג אויסגעהאלטען. דער ערשטער, וואס האט יודען פערדונגען די געוועלבער אין זיין גרויסען הויז, וואס איז געלעגען אין סאמע צענטער פון דער שטאדט, איז געווען דוקא דער לייפציגער בירגערמייסטער — ד"ר ווענדלער...

די לייפציגער גלחים, וועלכע האבען געהאט אין צענטער גרויסע הייזער און פלעצער, האבען זיי פערדונגען דוקא פאר יודישע סוחרים, ווייל זיי האבען אמבעסטען געצאהלט...

ערשט אין סוף פונ'ם אכטצעהנטען יאהרהונדערט, ווען די יודען האבען ערקלערט, אז זיי הערען אויף צו קומען אויפ'ן לייפציגער יריד און האבען מאקע א יאהר דורכגעפיהרט א שטרייק, און נישט געקומען קיין לייפציג — ערשט דעמאלט איז די גזירה בטל געווארען, און יודען האבען געמעגט דינגען לאקאלען, וואו זיי האבען נאר געוואלט.

דעמאלט האט זיך א לאז געטון א שטראם פון יודישע סוחרים קיין לייפציג מארבע פנות העולם. פון די אויפצייכנונגען פונ'ם לייפציגער מעס אמט און פונ'ם ארכיוו פון דעם „לייפציגער שטאט־ראט" זעהען מיר, אז מ'האט דעמאלט גענומען גרינדען פינף גרויסע כשר'ע רעסטאראציעס, אין וועלכע ס'זענען געווען בעשעפטיגט נישט ווייניגער, ווי 138 מענשען אלס קעלנער, קעכינס וכדומה, „בכדי יודען זאלען האבען, וואו צו עסען. פאר די דאזיגע רעסטאראציעס האבען די בערלינער יודען געצאהלט יעדעס יאהר א גרעסערן סכום, חוץ מזה האבען זיי אויסגעהאלטען דעם יודישען דאקטאר שלמה הירשל ברגהיים, וועלכער „האט געמוזט אומזיסט קורירען אלע קראנקע יודישע מעסע־געסט".

די געשעפטען פון די יודישע סוחרים זענען געווען זעהר גוטע, און די סוחרים זענען מיט די פערצעהן טעג, וואס די מעסע האט געדויערט נישט פארטיג געווארען. זיי האבען געמוזט א צייט פריהער אנהויבען איינארדנען זייערע סחורות און א צייט שפעטער ווידער אבוויקלען זייערע מסחרים. אזוי־ווי אבער אין לייפציג האט חוץ בשעת דער מעסע, קיין יוד נישט געטארט וואוינען, האט די שטאט־פערוואלטונג ארויסגעגעבען א בעוויליגונג, אז א קליינע צאהל יודישע סוחרים מעגען אהן שום מניעות וואוינען אין לייפציג און פערמיטלען די געשעפטען צווישען די היימישע סוחרים און די יודישע מוכרים.

עס איז דאך כדאי צו בעמערקען, אז די קריסטליכע סוחרים האבען זיך אויך ווייטער משתדל געווען, מ'זאל איינפיהרען פערשידענע שטייערן און חומריות פאר יודען, „בכדי זיי שווערער צו מאכען דאס קומען קיין לייפציג", און ווען די יודישע סוחרים זענען פארט געקומען און געמאכט גוטע געשעפטען אויפ'ן לייפציגער יריד, אזוי איז עס דערויף צוריקגעפיהרען, וואס די רעגירערס פון דער שטאט, זענען תמיד געווען אין נויט און האבען דעריבער פאר געלט געגעבען יודען די גרעסטע פריווילעגיעס.

ערשט אין יאהר 1806 איז ארויסגעקומען די ערלויבעניש, אז יודען מעגען פרייע קומען, וואוינען און האנדלען אויפ'ן לייפציגער יריד. בלויז די רוסישע און פוילישע יודען האבען געמוזט האבען פעססער פון זייערע רעגירונגען. אבער עטליכע יאהר שפעטער, האט מען אויך די חומרא אבגעשאפט, און יודען זענען געהארען גלייכבערעכטיגטע סוחרים, ווי די אנדערע פעלקער.

ז. האבער

באלדיגע דימיסיע פון דר. מאגנעס

פאדערט דער ליטווישער קאנסול אין א"י

ירושלים, (יט"א) דער בעקאנטער ציוניסטישער עסקן און ליטווישער קאנסול אין ארץ־ישראל ד"ר ראזענבוים האט איבערגעשיקט א בריף צום פארזיצער פון ציוניסטישע אקציאנס־קאמיטעט ה' לעא מאָצקין מיט א פאדערונג, אז ד"ר י. ל. מאגנעס זאל דרינגענד בעקומען דימיסיע פון זיין פאסטען, אלס קאנצלער פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

די פאדערונג ווערט מאטיווירט דערמיט, וואס ד"ר מאגנעס האט לעצטענס פונאנדערגעשיקט זיין בעקאנטען בראשור וועגען די יודיש־אראבישע בעציהונגען, צו אלע מיטגלידער פון ענגלישען פארלאמענט און דאס איז אויסגערופען נישט געהאלטען דאס ווארט, וואס ער האט געגעבען דעם יער־הלאומי נישט צו פיהרען קיין שום זעלבסשטענדיגע פאליטישע אקציע.

אנהויב פון „קרן־היסוד"־קאמפאניע אין ענגלאנד

אפעל פון דער בריטישער סעקציע פון דער יודישער אגענץ

לאנדאן, (יט"א) די בריטישע סעקציע פון דער יודישער אגענץ האט זיך איצט, אין צוזאמענהאנג מיט דער ערעפענונג פון דער קרן־היסוד־קאמפאניע, געווענדעט צו דעם ענגלישען יודענטום מיט אנ'אפעל, וועלכער איז אונטערגעשריבען געווארען דורך לארד מעלטשעט, ר' אבינדור גאלדסמיט און סימאן מארקס.

אין דעם אפעל ווערט געזאגט: אויף דער ציריכער בעראטונג פון דער יודישער אגענץ אין אויגוסט ה. י. איז אנגענומען געווארען א בודזשעט פון 750,000 פונט פאר א י. דערפון 204,000 אויף לאנדווירטשאפטליכע קאלאניזאציע, 55,000 אויף איינוואנדערונג, 3,500 אויף ארבייטער־צוועקען, 1000 — פאר'ן האנדעל און אינדוסטריע, 97,375 אויף רעליגיעזע, בילדונגס און קולטורעלע אינסטיטוציעס, 100,000 — אויף געזונדהייטס־צוועקען און 190,700 אויף אבצאהלען די חובות.

דאס ענגלישע יודענטום וועט מוזען דעקען א בעדייטענדען טייל פון אט די אויסגאבען, דאס שאפען די בריטישע סעקציע האט געגעבען די מעגליכקייט פון מיטארבייט פאר אלע מיטגלידער פון ענגלישען יודענטום ביים ערפילען די ראזינע אויפגאבע. די ארץ־ישראל־געשעהענישען אין לעצטען יאהר האבען נאך דרינגענדער געמאכט די אויפגאבע

נייער געזעץ וועגען אימיגראציע־קוואטע אין דרום־אפריקע

ווערט שטארק קריטיקירט דורך דער יודישער פרעסע

יאהאנעסבורג, (יט"א) די גאנצע יודישע פרעסע אין דרום־אפריקא טרעט ארויס שארף געגען דעם אימיגראציע־קוואטע־געזעץ, וואס איז לעצטענס אנגענומען געווארען דורכ'ן דרום־אפריקאנישען פארלאמענט.

דער „טייגמס רעקארד" שרייבט וועגען דעם ענין פאלגענדעס: „מיט גרויס פיין און בעדויערן טיילען מיר מיט וועגען אנגענומען פון אימיגראציאנס קוואטע־ביל. אויסדריקליך דריקט די געזעץ פון אלע יודען, פראטעסטירען מיר שארף געגען דעם ביל, וועלכען מיר בעטראכטען נישט נאר פאר א פרוב צו שליסען פאלשטענדיג די טויערען פון דרום־אפריקא פאר אונזערע ברידער אין מזרח־אייראפא, נאר אויך פאר א פעראורטיילונג, וואס טראגט א בעליידיגענדען און דערנידרענדען כאראקטער פאר יעדען יוד. עס איז קלאר, אז אינטערן מאנטעל פון מזרח־אייראפאאישע בעגרענצונגען האבען מיר דא צו טון מיט בולט'ע אנטי־יודישע בעגרענצונגען, מיר שטעמפלען דעריבער די היפאקריטישע שטעלונג פון די אויטאריטעטען פון געזעץ, וועלכע האבען געוואלט פערמאסקירען זייערע ווירקליכע כוונות".

יודישע פרעקווענץ אין די טשעכאסלאוואקישע קרעמאטאריעס

פראג, (יט"א) אין יאהר 1929 זענען אין די 3 טשעכאסלאוואקישע קרעמאטאריעס פערברענט געווארען 132 יודען און 1160 רעליגיאנסלאזע. לויט די בערעכנונגען, האבען זיך צווישען די רעליגיאנסלאזע אויך געפונען אנ'ערך 300 יודען. די פראצענטאציע פון די פערברענטע יודישע קערפערס אין בעצוג צו דער אלגעמיינער צאהל בעטרעפט אזוי ארום 3 פראצענט.

3000 יודישע אנגעשטעלטע פערלירען זייערע פאסטענס

פאר נישט אויסלערנען זיך די אוקראאינישע שפראך

מאסקווע, (יט"א) די אוקראאינישע רעגירונג האט פעראורדענט א קאנטראל איבער דעם, ווי אזוי עס ווערט דורכגעפיהרט די אוקראאיניזאציע אין די מלוכה־אנשטאלטען און קאאפעראטיוען. די קאנטראל האט פעסטגעשטעלט, אז דריי טויזענד אנגעשטעלטע אין די קאאפעראטיוען, מעהרסטענטייל יודען, קענען נאך נישט גענוג די אוקראאינישע שפראך.

לויט א פעראורדנונג פון דער צענטראלער פערוואלטונג פון די קאאפעראטיוען זאלען בעזייטיגט ווערען פון זייערע פאסטענס אהן א ווארנונג און אהן אנטשעדיגונג. די אלע אנגעשטעלטע, וואס האבען נישט בעוויזען זיך אויסצולערנען די אוקראאינישע שפראך אין א וויכטיגער אורזאך.

גרויסער ערפאלג פון א יודישען זינגער אין דער מיילאנדער „לא סקאלא"

מיילאנד, (יט"א) דער יודישער זינגער מאריא וויינבערג, וועלכער איז אנגאזשירט געווארען אויפ'ן גאנצען אפערא־סעזאן אלס ערשטער באריטאן פון דער „לא סקאלא" האט מיט זיינע ארויסטריטען אין איניגע נייע אפערעס זיך ערווארבען א גרויסע פאפולאריטעט אין די איטאליענישע מוזיקאלישע קרייזען.

די גאנצע איטאליענישע פרעסע לויבט די אויסערגעוועהנליך־געשולטע שטימע פון וויינבערג'ן און זיינע מייסטערהאפטע אינטערפרעטאציעס פון די ראלען פון דעם גרויסען אפערן־רעפערטואר.

וויינבערג איז א פוילישער יוד. זיינע עלטערן וואוינען איצט אין ארץ־ישראל. ער האט שוין ביז איצט דורכגעמאכט א גלענצענדע מוזיקאלישע קאריערע זינגענדיג אין איטאליען, שפאניען, דרום־אמעריקא און אויף איניגע קעניגליכע הויפען און אין אייראפא.

א שומרי־שבת־באנק אין ריגא

ריגא, (יט"א) דא איז געגרינדעט געווארען א שומרי־שבת־באנק, וואס האט זיך געשטעלט פאר אנ'אויפגאבע ווירטשאפטליך צו שטיצען די שבת־טרייע אונטערנעהמונגען און בעדינגונגען. דער וועלט־פערבאנד פון „שומרי־שבת" שטרעבט איצט צו שאפען אין אנדערע לענדער אזעלכע קרעדיט־אינסטיטוציעס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

10 מאנטאג — ו' אדר תר"צ

מערץ

זון־אויפגאנג 6.21
זון־אונטערגאנג 5.17

די גרויסע דעבאטע אין שטאט־ראט

וועגען די שטאדטישע הייזער אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע

די לעצטע זיצונג פון לאדזער שטאט־ראט האט זיך הויפטזעכליך בעשעפטיגט מיט 3 פראגעס: דאס פערקויפען 2250 אקציעס פון דער נייער עמיסיע פון דער לאדזער טראמוואי־געזעלשאפט און די פראגע וועגען וואוינונגס־רעגולאמין און דער הויך פון דירה־געלד אין די מאגיסטראט־הייזער אויף פאלעסיע.

צוליב'ן אינצידענט וואס איז פארגעקומען צווי־שען צוויי ראטמענער און א פרעסע־בעריכטס אפ־געבער, האט פרעזעס וואלטשעוסקי ארויסגעגעבען פאלגענדע ערקלעהרונג: דאס פרעזידיום פון שטאט־ראט דריקט אויס בעדויערען, צוליב'ן אינצידענט, וואס איז פארגעקומען אין די קולוארען פון שטאט־ראט בעת דער זיצונג פון 27־טען פעברואר צווישען די ראטמענער פאטקאנסקי און מילמאן און איינעם פון די פרעסע־בעריכטס־אפגעבער, א מיטגליד פון בע־ריכטס־אפגעבער־קלוב, אויס'ן נאמען פון א בעריכט פון א שטאט־ראט זיצונג.

דאס פרעזידיום גלויבט, אז דער בנין פון שטאט־ראט דארף נישט אויסגענוצט ווערען צו פערזענליכע אפרעכענונגען.

אין קאמיטעט פאר דעם ליטעראַרישען פריז פון דער שטאט לאדז אויף יאהר 1930 זענען מצד דעם שטאט־ראט דעלעגירט געווארען לאזניק סמא־ליק און סעקאמאר פאזנער.

דאן ווערט רעפערירט די פראגע וועגען פער־קויפען 2250 אקציעס פון דער נייער עמיסיע פון דער טראמוואי־געזעלשאפט. דער מאגיסטראט האט בעשלאסען פערקויפען די דאזיגע אקציעס צו 623 זלאטעס פאר אן אקציע און איצט קען ער זיי פערקויפען צו 933 זלאטעס, דער פערדינסט בעטרעפט קרוב 700 טויזענד זלאטעס.

א גאנצע רייה רעדנער, ווי די ראטמענער וואיעוואָרזקי, פּאַמאַראַנסקי, און אנדערע טרעטן א־רויס געגען פערקויפען די אקציעס, ווייל זיי ווייזן אן, אז די שטאט טאר נישט אויספערקויפען איהר פערמעגען און הוין מזה וועט דורכ'ן פערקויפען די אקציעס אפגעשוואכט ווערען דער איינפלוס פון מאגיסטראט אין דער טראמוואי־געזעלשאפט.

נאך די ענטפערען פון וויצע־פרעזידענט וואפאלסקי און לאזניק קוק ווערט בעשלאסען צו פער־קויפען די אקציעס.

עס ווערט אנגענומען דער רעזאלוציע וועגען געבען דער בעפעלקערונג אדרעסען־אויסקונפטען פון אדרעס־ביורא דורכ'ן טעלעפאן.

דאן ענטוויקעלט זיך א גרויסע דיסקוסיע וועגען די וואוינונג־הייזער אויף פאלעסיע. ראטמאן פיין האט דערביי געהאלטען א לענגערע רעדע, אין וועלכער ער האט צווישען אנדערע געזאגט: די 8 אויס־געפערטיגטע הייזער האבען דער שטאט געקאסט 9 מיליאן זלאטעס. די פראצענטער פון די הלוואות און די אדמיניסטראציע־קאסטען פון די דאזיגע הייזער וועלען קאסטען צעהן פראצענט, דאס הייסט 900 טויזענד זלאטעס א יאהר, דאס דירה־געלד וועט לויט דער אויסרעכענונג פון מאגיסטראט אריינ־ברענגען 300 טויזענד זלאטעס א יאהר, אזוי, אז ביי די דאזיגע אכט הייזער וועט די שטאט האבען א דעפיציט פון 600 טויזענד זל. ווען אויף דעם ביז־איצטי־גען סיסטעם וועלען אויסגעפערטיגט ווערען די איבעריגע 12 הייזער, וועט דער דעפיציט בעטראגען אנ־דערטהאלבען מיליאן זלאטעס א יאהר, דער דאזיגער דעפיציט וועט ווידעראמאל מוזען געדעקט ווערען פון שטייערען.

ראטמאן פיין האט נאך אנגעוויזן אויף די פעהלערן, וועלכע עס באווייזן די הייזער אויף פאר־לעסיע. ס'וועלען נישט פערהאן קיין בוידעמס און נישט קיין וועשעריען. געהמענדיג אין אכט, אז דארפען וואוינען ביז 1000 ארבייטער־פאמיליעס און יעדער ארבייטער־פאמיליע וואשט דורכשניטליך יעדע 2 וואכען וועט אויסקומען אז יעדען טאג וועלען דארפען וואשען הונדערט פאמיליעס אין וועשעריי און אהן בוידעמס. ראטמאן פיין טראגט דעריבער ארויין פאלגענדען פארשלאג: די איבעריגע 12 הייזער זאלען איבערגעבויט ווערען אויף קליינע וואוינונגען, וואו ס'וועט קענען וואוינען א גרעסערע צאהל ארבייטער פאר ביליגע דירה־געלד.

דער פארשלאג איז אפגעווארפען געווארען.

די פארשטעהער פון מאגיסטראט, די לאווניקעס קוק, איזרעטס און פורטאל ווייזן אן, אז דאס, וואס די שטאט וועט צולעגען צו די הייזער איז דאס זעלבע, וואס זי וואלט דאס אויסגעגעבען אויף סאציאלער הילף. די ארימע לייט. וועלכע וואוי־נען אין לעכער און ווערען קראנק, קאסטען דער שטאט נאכמעהר.

ס'איז בעשלאסען געווארען פאר איין צימער און קוך צו נעהמען 40 זלאטעס א חודש דירה־געלד. פאר 2 שטיבען און א קוך — 60 זל. און פאר 3 מיט א קוך — הונדערט זל.

* * *

פאר דער זיצונג פון שטאט־ראט איז פארגע־קומען א פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון קלוב פון בעריכטס־אפגעבער פון שטאט־ראט. ס'זענען פארגעקומען נייע וואהלען, פון א פרעזידיום, און ס'זענען געוועהלט געווארען: ס. פאפאשינסקי, (קוריער לודזקי), ב. ראזוויטש (רעפובליקא) און י. ראזענבערג (נייער פאלקסבלאט).

פערזאמלונג פון בירגער־קאמיטעט

צו העלפען די ארימסטע אין אונזער שטאט

אונטער'ן פארזיץ פון וואיעוואדע יאשטשאלט איז פארגעקומען א זיצונג פון בירגער־קאמיטעט צו העלפען די ארימסטע אין אונזער שטאט.

פונ'ם בעריכט פון דער ארגאניזיר־קאמיסיע איז צו זעהען, אז עס האבען זיך פערעגיסטרירט 10,000 ארבייטסלאזע, וועלכע מען האט אויסגע־צאהלט ביז איצט אונטערשטיצונגען אויף א סומע פון 155.000 זלאטעס. די ערשטע סעריע פון די אויסצאהלונגען וועלען פערענדיגט ווערען ביז'ן 14 ד. ח. און וועט בעטרעפען 210,000 זל. נאכדעם וועט מען אנהויבען קאנטראלירען די פערעגיסטרירטע אויף דער צווייטער סעריע אונטערשטיצונגען.

די סעקציע צו שפייזען די קינדער האט ביז איצט ארומגענומען 9000 קינדער. די דאזיגע סעקציע זאל פערברייטערען איהר אקציע און ארומנעהמען אלע שול־קינדער, וועלכע נויטיגען זיך אין בעשפייזונג.

די פינאנץ־סעקציע פערנעהמט זיך מיט געלד־זאמלונגען. זי האט צושיקט אין אלע הייזער זאמעל־ליסטעס, ארגאניזירט זאמלונגען אין פער־שידענע פעראיינען, געזעלשאפטען א.ד.גל.

צו דעם כבוד פון דער לאדזער בעפעלקערונג איז כדאי אנצוווייזן, אז מען רופט זיך זעהר ווארים אפ אויף די געלד־זאמלונגען לטובת די ארימסטע. ס'איז א סימן פון גרויסען סאלידארי־טעטס געפיהל, וואס עס איז אנטוויקעלט אין דער לאדזער געזעלשאפט.

ווי ראטעוועט מען זיך אפ

פון דער מיאוס'ער מעשה מיט דער „באנק פשעמיסלאווצוב"?

(—) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט די „באנק פושעמיסלאווצוב", וועלכע האט איהר אפטיילונג אויף פיעטריקאווער 17 בעקומען אין פויר־נער האנדעלס־געריכט א „נאדזור", אין די יודישע קרייזען וואונדערט מען זיך בכלל שטארק, וויאזוי מ'האט געקענט געבען א קרעדיט־אינסטיטוציע א „נאדזור". פון דעם דאזיגען נאדזור האט אין לאדז געליטען א גרויסע צאהל ארימע יודען, וועלכע עס האט געלאקט די ביליגע איינקאסא־קאסטען, און זיי האבען אין דער דאזיגער באנק איבערגעגעבען זייערע וועקסלען אויף איינקאסא, יעדען טאג שפילען זיך אפ אין דער דאזיגער באנק טראגישע סצענעס, ארי־מע יודען, ביי וועלכע דער וועקסעל וואס זיי האבען איבערגעגעבען דער באנק, איז געווען דאס לעצטע רעטונגס־ברעט ספאזמירען און זיינען, אבער די בעאמטע האבען נאר איין ענטפער: „נאדזור"... קיין שום איינקאסא ווערט נישט אויסגעצאהלט.

צוליב דער דאזיגער לאגע איז געבעטען אין צענ־טראלע סוחרים־פעראיין פעטריקאווער 10, פאר־געקומען א פערזאמלונג פון די געליטענע. ס'איז צו־זאמענגעקומען א עולם פון ענטליכע הונדערט פער־ארימטע און אומגליקליכע יודען און מ'האט געזוכט אן עצה, ווי אזוי כאטש עפּיס אפצוראטעווען.

די רעדנער האבען אנגעוויזן, אז די לאדזער דירעקציע האט געהאט ביזוויליגע סיבות און פשוט שיקאנירט די קליענטען, די דירעקציע האט געוואוסט ספעציעל אפשלעפען מיט א'נטפער ווען אייג־קאסירטע וועקסעל־געלדער, כדי נאכדעם, ווי אין פוינען האט די באנק בעקומען דעם „נאדזור", און לאז פערשטעהט זיך, האט מען די קליענטען גאר־נישט געענטפערט, א חוץ דעם, האבען די בעאמטע זיך בכלל אויסגעלאכט פון די קליענטען, און מיט זיי גארנישט געוואלט רעדען.

ס'זענען ארייגעטראגען געווארען פערשידענע פארשלאגען: וועגען ווענדען זיך צו דער לאדזער פראקוראטור נאך הילף, ווענדען זיך צום פוינער האנדעלס־געריכט, וועגען אויסשטעלען איינקאסא־געלדער פון „נאדזור". און וועגען ווענדען זיך צום אפ־פעלאציאנס־געריכט אין ווארשא וועגען אפשאפען בכלל דעם „נאדזור".

אלע פארשלאגען זענען אנגענומען געווארען און היינט וועט א דעלעגאציע פון די קרעדיטארען, גארלעוויטש, פערקעל, הערשביין, ראזענג, קאוואלסקי פראש מיט ארויאקא זעלמאנאוויטש אינטערווענירען וועגען דעם ענין ביי דער לאדזער פראקוראטור.

ערשטער קירזשנער־צעך אין לאדז

איז נעכטען פייערליך געעפענט געווארען

נעכטען, איז אין לאקאל פון צענטראלען יודי־שען האנדווערקער־פערבאנד (פאלודניאווא 4) פאר־געקומען די פייערליכע ערעפענונג פון ערשטען קירזש־נער־צעך אין לאדז.

די פערזאמלונג האט געעפענט דער פארשטע־הער פון דער צעך מאכט ד"ר לוקאשעוויטש דאן איז געוועהלט געווארען א פרעזידיום פון די ה"ה: פיעטרושקא (פארזיצער), הערלוס (סעקרעטאר), אין פרעזידיום זענען פערבעטען געווארען די ה"ה: אינזש. זיעלינסקי, (צענטר. האנדוו. פערבאנד, פאלודניא־ווא 4, דיר. ב. ארדינאנס (האנדוו. באנק), ראטמ. מ. פיין, אדוו. שטרויך, אדוו. אפטע, דאזאר י. האפמאן, העכטען (ווארשעווער קירזשנער־צעך), פינקוס (פוטער־סעקציע ביים סוחרים־פעראיין אין לאדז) ראטמאן קאנארזשעווסקי אין נאמען פון דער האנדווערקער־קאמער, די יודישע ראטמענער פון דער האנדווערקער־קאמער שווארצבערג און ארער־בערג, דעלעגאטען פון אנדערע צעכן און האנדווערקער־פעראיינען.

ה' פיעטרושקא בעגריסט די געסט און נאכ־דעם ווי ס'זענען בעשטעהרט דער אנדענק פון די פער־שטארבענע מיטגלידער, קומען פאר וואהלען אין די פערשידענע אינסטאנצען פון צעך. אלס עלטסטער פון צעך איז איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען ה. מ. פשיגורסקי. אלס „פארסטארשי" זענען גע־וועהלט געווארען די ה"ה: י. פיעטרושקא, הערצ־קאוועצקי און מ. שאליט. אין דער פערוואלטונג די ה"ה: לופטמאן, י. שאפיס און ז. העניקאסקי, אלס קאנדידאטען — ה' גאסערמאן און כ. אמועל, אין דער רעוויזיאנס־קאמיסיע ל. זווסמאנעק, חלאר־זאניושקא און ד. מ. פישלעוויטש. אין שידס־גע־ריכט — כר. פעטרושקא, ר. שינדלער, י. טיגער, מ. ראזוויצקי און ב. קוויאטס.

נאכדעם האט דעם פארזיץ איבערגענומען דער עלטסטער פון צעך ה' פשיגורסקי, די נייע פער־וואלטונג איז פערבעטען געווארען צום פרעזידיום־טיש און אלע געסט און דעלעגאטען האבען זיך פערשריבען אין גאלדענעם בוך פון'ם נייעם צעך, דערביי זענען געפאלען פיל שפענדען פאר'ן צעך.

דאן האבען זיך אנגעהויבען די בעגריסונגען. ס'האבען בעגריסט דאזאר האפמאן, ראטמאן פיין, אינזש. זעלינסקי, אדוו. שטרויך, דיר. ארדינאנס, מ. הערשקאוויטש, ה' שווארצבערג, ה. הערטען (ווא־רשעווער יודישער קירזשנער־צעך), ס'זענען אויך אנ־געקומען בעגריסונגס־דעפעשען פון קאליש. פון גנ. „ארט" א. א. ג.

ביינאכט איז אין רעסטאראן „פיקאדילי" פאר־געקומען א פייערליכער באנקעט.

לאדזער קאמעראל־טעאטער „ארט"
אל. 1. מאי 2 פריהער ענגל. זאל
ליטערער. לייטער: משה בראדערזאן, דירעקטאר: יוסף סטרונגאפש
קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן.
היינט, מאנטאג, ד. 10־טען־1 פארשטעלונג:
אנהויב 9.30 אווענד ווערט געשפילט
דאס נייע דריטע פראגראם א. ג. „אהז אקאפ"... 18 שלאגער־נומערן 18
הנחה־בילעטען זענען הײנט נישט גילטיג.
בילעטען צו בעקומען יעדען טאג פון 11—1 מיטאג און פון 5 נאכט. ביי דער קאסע פון טעאטער.

שטיצע פון בירגער־קאמיטעט

(—) דער בירגער־קאמיטעט פאר די ארימסטע טיילט מיט, אז דאס אויסצאהלען די אונטערשטי־צונגען האט זיך שוין אנגעהויבען:

מאנטאג, דעם 10. מערץ —
O P R

מיטוואך, דעם 12. מערץ —
S

פרייטאג, דעם 14. מערץ —
T U W Z

די אויסצאהלונגען קומען פאר אין העלענוואַ און אין סטאלאראוס פאבריק.

קאנטראלע פון מעהל און געבעקס

די פראגע: צוואנגס־רעארגאניזאציע פון בעקערייען

היינט קומט פאר אין דער וואיעוואדזטווע אונטער'ן פארזיץ פון וואיעוואדע יאשטשאלט א זי־צונג פון דער קאמיסיע צו קאנטראלירען דאס מעהל און געבעקס. אויף דער זיצונג וועט בע־האנדעלט ווערען די פראגע וועגען בילדען א סטאציע צו פארשען די קוואליטעט פון מעהל און געבעקס; עס וועט אויך בעהאנדעלט ווערען די פראגע וועגען דער צוואנגס־מעכאניזאציע פון די בעקערייען און ווי אזוי ארויסצופיהרען די בעקע־רייען פון די קעלערס.

דעלעגאציע פון יודישע ספארטלער

צום אלפוילישען צוזאמענפאהר פון יודישע טורן־ און ספארט־פעראיינען

(—) זונטאג, דעם 16. מערץ קומט פאר אין ווארשא אן אלפוילישער צוזאמענפאהר פון די יו־דישע טורן־ און ספארט־פעראיינען אין פוילען, ארגאניזירט דורך דער פוילישער אפטיילונג פון וועלטליכען פערבאנד „מכבי". צו דעם דאזיגען צוזאמענפאהר פאהרען ארויס דעלעגאטען פון אלע לאדזער יודישע ספארט־ און טורן־פעראיינען אין לאדז.

דער פעראיין „בר־כוכבא" האט שוין דעלע־גירט צום צוזאמענפאהר פאלגענדע פערזאנען: וויצע־פרעזעס א. שטיינשניידער און די ה"ה: שטראוויס, מאל ניאק, צווילך און ראזענבערג.

יודישע מאטאציקליסטן־סעקציע ביים „בר־כוכבא"

(—) דער יודישער טורן־ און ספארט־פעראיין „בר־כוכבא" האט נעבען די 10 אנדערע טורן־ און ספארט־סעקציעס געשאפען א סעקציע פון יודישע מאטאציקליסטען. ס'זענען שוין פארגעקומען עטליכע פערזאמלונגען פון דער סעקציע, צו וועל־כער ס'האבען זיך שוין אנגעשלאסען 15 יודישע מאטאציקליסטען מיט אייגענע מאטארען. אין דער צייטווייליגער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווא־רען די ה"ה: הלל שטראוויס, אינזש. מיעטשיס־לאוו פוקס, הירשזאן סאמועל, שפעט בראני, לעשטשינסקי לעאן און אייזנפראוויטש אלבערט. די סעקציע האט זיך שוין אנגעשלאסען אין אלגע־מיינעם לאנדעס־פערבאנד פאר מאטאציקליסטען אין קאטאוויץ.

געגען דער פערד־קראנקהייט

וואיעוואדע יאשטשאלט האט דעלעגירט אין די פאוויאטען לובסטאוו און בלאשאוו (נעבען קאליש) א וועטערינאר־אינספעקטאר, כדי ער זאל צוזאמען מיט דער מיניסטעריאל־קאמיסיע אונטער'ן אנפיהר פון פראפעסאר פאנקין העלפען ליקווידי־רען די ספאפ־קראנקהייט, וואס הערשט דארט צווי־שען די פערד.

אפטייקען

הײנטיגע נאכט־דיזשורען

פאולאווסקי (פיעטריקאווער 307); ע. האמ־בורג (גלובנא 50); ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4); סיטקעוויטש (קאפערניקא 26); כארעמזא (פא־בריטשנא 12); פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10).

דערדריקט און דערשטיקט פון שטייערן

„מיר זענען געבליבען קליין, קיין הענדלער זענען מיר שוין נישט"

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון קליינהענדלער

(—) אין אנוועזענהייט פון 400 מיטגלידער איז נעכטען נאכמיטאג פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון קליינהענדלער־פעראיין אין האלעס און מערק (אגראראווא 10).

נאכדעם ווי דער פעראיינס־פרעזעס, ה' ראָזענבערג עפענט די פערזאמלונג און דער אנדענק פון די פערשטארבענע מיטגלידער ווערט בעעהרט דורך אויפשטעהן פון די ערטער, וועהלט מען א פרעזידיום פון די ה"ה: חיים ווינער (פארזיצער), אריה גאטליב, י. ב. לעווקאָוויטש, באָרוך הולער און שיינמאַן. דעם טעטיגקייטס־בעריכט פון דער פערוואלטונג האבען אנגעגעבען די ה"ה ראָזענבערג און וואלמאַן. די רעדנער האבען אנגעוויזען, אז די שווערע עקאָנאָמישע לאגע, וואס ס'געפינט איצט ארום די ווירטשאפטליכע ספערען אין פוילען האט זיך בעזונדערס שווער אָפּגעווירקט אויף דעם קליינהענדלער, וועלכער קומט אין א דירעקטען קאנטאקט מיט'ן איינצעלנעם פערברויכער, וואס איז זעהר שטארק פעראָרעמט געוואָרען. די הכנסה־קוואלען האבען זיך פערקלענערט ביז א מינימום, בעת די הוצאות האבען זיך נישט פערקלענערט. די קליינהענדלער האבען זיך שטענדיג בעגנוגענט מיט די מינימאלסטע בעדינגונגען און נישט אויסגערעכענט אויף א רעזערוו פאר די שלעכטע צייטען, דער פאר איז זיי איצט געקומען אזוי שווער צו ליידען, און הונדערטער פון זיי געהען אונטער. בכלל האט זיך די צאָהל קליינהענדלער פערגרעסערט. סוחרים, וואס האבען אין די צייטען פון פאר׳ן ערשטען קריזיס אין יאהר 1923 אויסגעקויפט פאטענטע פון 2. קאטעגאריע האבען פערקלענערט זייערע געשעפטען אויף קליינהאנדעל ביז אויף דער 4. קאטעגאריע.

די שטייער־לאסט דריקט אומאויפהערליך. די שאצערס און די שטייער־קאמיסיעס גערענקען וועגען די אמאליגע צייטען און שאצען די שטייערן, לויט דער אלטער נארמע, הגם זי איז אפילו דאן געווען שטארק איבערגעשאצט.

די הויפט־אנשטרענגונג פון דער פערוואלטונג איז געגאנגען אין דער ריכטונג פון העלפען די רואינירטע מיטגלידער, וועלכע זענען געוואָרען צוגעדריקט אונטער דער איבערטריבענער שטייער־לאסט. אינטערווענצען קומען אן זעהר שווער און ברענגען נישט אלעמאל דעם געוואונשענעם רעזולטאט. דאך אדער אפשר טאקע דערפאר זענען די פערוואלטונגס־מיטגלידער געווען זעהר פיל בעשעפטיגט, ובפרט, צוליב דער ממשך־קאטאסטראפאלער לאגע פון דער מעהרהייט קליינהענדלער.

די פערוואלטונג האט זיך בעטייליגט אין פערשידענע אלגעמיינע אקציעס פון סוחרים וועגען פערקלענערען דעם אומזאץ־שטייער. זי שטעהט אויפ׳ן שטאנדפונקט, אז בכלל דארף דער אומזאץ־שטייער גענומען ווערען פון'ם פראדוצענט, און ער בין דאס זעט ארורכגעפיהרט ווערען דאס די פערוואלטונג אן גענומען שריט צוזאמען מיט אנדערע ארגאניזאציעס, און מיט דער מיטהילף פון דער האנדעלס־קאמער, אז די גאנצע צום אומזאץ־שטייער זאל ארומנעהמען אויך די קליינהענדלער און פערלייכטערן זייער לאגע. אין אויספיהר פון זייער רעדע, אפעלירען די רעדנער צו די פערזאמעלטע, אז די קליינהענדלער זאלען קאן קולירען אויף געזונדע יסודות און זיי זאלען האנדלען אויף געזונטע יסודות און פערקויפען די סחורות מיט פערדינסט, און אז די קליינהענדלער זאלען זיך ארגאניזירען שטארק, ווייל נאר אין א שטארקער ארגאניזאציע וועלען זיי זיך קענען דערהאלטען און אויסהאלטען שווערע קריזיסע.

דעם קאסע־בעריכט האט אפגעגעבען ה' ווייץ. אין פערלויף פון יאהר האט דער פעראיין געהאט הכנסה 25524 זל. פון וועלכע 18.910 זל. זענען געווען פון מיטגלידס־אפצאהל. די פערוואלטונג האט פאראויסגעהאט איבערגענומען א דעפיציט פון איבער 1800 זל., וועלכער איז איצט פערקלענערט געוואָרען און דער בעריכטס יאהר איז פערענדיגט געוואָרען מיט א דעפיציט פון 668 זל. די הויפט־פאזיציעס פון די אויסגאבען זענען פערוואלטונגס־אויסגאבען — 3.775 זל. און אויף געהעלטער — 13.850 זל.

נאכדעם האבען זיך אנגעהויבען די וויכוחים ארום דעם בעריכט, אין וועלכע ס'האבען זיך בעטייליגט די ה"ה גוטקא, מילגרוים, פעטער, טעדוועל, אייזענבערג א. אנד. אלע רעדנער האבען זיך הויפטזעכליך אפגעשטעלט אויף דער שווערער שטייער־לאסט, וואס מערט נישט פראפארציאנעל אראפגעלעגט אויפ׳ן קליינהענדלער.

אייגענטליך — האט געזאגט איינער פון די רעדנער — זענען מיר נאר געבליבען קליין, קיין הענדלער זענען מיר שוין נישט!...

די רעדנער האבען אין אויסערגעוועהנליך שווארצע פארבע געשילדערט די שרעקליכע לאגע, וואס ס'לעבען איצט איבער די קליינהענדלער, הויפטזעכליך צוליב די גרויסע שטייערן, וואס ווערען ביי זיי גענומען. איינער א קליינהענדלער איז געשאצט געוואָרען צו בעצאהלען אומזאץ־שטייער — 200 זל. דעמזעלבען שטייער־צאהלער האט מען אפגעשאצט צו בעצאהלען הכנסה־שטייער 202 זלאָטים (!) ער האט זיך געווענדעט צו פערטרעטער אין דער שאצונגס־קאמיסיע וועגען אן אינטערווענץ, אבער יענער האט איהם אלץ אפגעשלעפט, ביז צו איהם איז געקומען דער סעקוועסטראטאר.

די סעקוועסטראטארען און ליציטאציעס זענען א בעזונדער קאפיטעל: איינער פון די רעדנער גיט איבער, אז אין א שמועס מיט איהם האט דער סעקוועסטראטאר ערקלערט: „איהר זייט דאך פרומע, דארפט איהר זיין צופרידען, וואס מ׳לאזט אייך דא ליגען"... און אזעלכע בעאמטע דארפען אפט הערען די יענע גורל פונ'ם שטייער־צאהלער!

טייל רעדנער האבען גערופען נישט פערצווייפלט צו ווערען, שטארקען זיך צו ארגאניזירען, און זעהן דורכצואהלטען די שווערע צייט, מאטש פיל פון די קליינהענדלער גוססן, און מ׳מוז זיי קומען צו הילף.

די רעדנער האבען געענטפערט די ה"ה ראָזענבערג און וואלמאַן, וועלכע האבען זיידער אמאל אנגעוויזען, אז דער פערוואלטונג איז אין א גרויסער מאס געלונגען אפצוראטעווען פיל עקזיסטענצען דורך געלונגענע אינטערווענצען. די פערטרעטער פון פעראיין אין די שאצונגס־קאמיסיעס האבען מיט גרויס אפפערווילינקייט געארבייט לטובת די מיטגלידער. זיי דערצעהלען א פאל, ווען א קליינהענדלער איז געשאצט געוואָרען אומזאץ־שטייער פון 40 טויזענד זל. נאטירליך, איז געלונגען צו דערווייזען דעם אבסורד פון אזא „אפשאצונג". אבער דאס האט געקאסט פיל מיה און אנשטרענגונג.

נאכדעם איז איינשטימיג אנגענומען געוואָרען א רעזאלוציע, אין וועלכער דער פערוואלטונג ווערט אויסגעדריקט א רעקענונג פאר איהר טעטיגקייט. און ס'ווערט בעשטעטיגט דער טעטיגקייטס־ און דער קאסע־בעריכט.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930 איז אנגענומען געוואָרען אין פאראיאהריגער הויך. צום סוף זענען פארגעקומען וואהלען פון א נייער פערוואלטונג. ס'האבען פיגורירט 3 ליסטען.

אין דער פערוואלטונג זענען געוועהלט געוואָרען די ה"ה: לייבוש ראָזענבערג, גרשון וואלמאַן, מ. בענדעל, ב. שליאדקאווסקי, א. ניצקי, ל. לאקס, פ. ווייסמאַן, א. ראבינאוויטש און י. כאַרפערק, קאנדידאטען: ח. ווינער, י. גליקסמאַן, מ. ווייגבוים, רעוויזיאנס־קאמיסיע: ח. ווייץ, ש. געלרובין, מ. גרינשטיין, קאנדידאטען: ה. טאראנטשיק און מ. א. מילגרוים.

חברים־פערזאמלונג פון „מרכז־עברי"

די פערגאנגענע וואך איז פארגעקומען א גרויסע חברים־פערזאמלונג פון „מרכז עברי", געווידמעט פערשידענע אקטועלע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט דער פערשטארקטער פערשפרייטונגס־אקציע פון דער העבראישער שפראך צווישען דער יוגענד.

נאך לענגערע דיסקוסיעס זענען אנגענומען געוואָרען פאלגענדע רעזאלוציעס:

1) די פערזאמלונג פאדערט אויף אלע יוגענד־ארגאניזאציעס אנטייל צו נעהמען אין דער אקציע צו פערשפרייטען די העבראישע שפראך צווישען דער יוגענד;

2) די פערזאמלונג פראטעסטירט ווי אמשטארקסטען געגען די רדיפות, וועלכע ווערען אנגענומען געגען דער העבראישער שפראך אין ראטען־רוסלאנד א. א.

ביליגע עספעראנטא־קורסען

פון עספעראנטיסטען־פערבאנד „לאבארא"

די פערוואלטונג פון דעם עספעראנטיסטען־פערבאנד „לאבארא" טיילט מיט, אז אין די נאָהענטסטע טעג ווערען געעפענט צוויי עלעמענטארע קורסען פון עספעראנטא אין דער יודישער און פוילישער אונטעררייכטס־שפראך.

דער שכר לימוד איז א מינימאלער: 12 זל. פאר׳ן גאנצען קורס (פאר ארבייטסלאזע — א הנחה).

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין סעקרעטאריאט פון פערבאנד, זאכא ניע 66, יעדען טאג פון 8—10 אין אוונד, אויסער זונטאג און מיטוואך.

פון „אררט"

היינט — גילטיג הנחה־בילעטען

היינט, מאנטאג, 9.30 אוונד, ווערט געשפילט דאס נייע דריטע פראגראם „אהן א קאפ..." הנחה־בילעטען זענען היינט גילטיג. בילעטען ביי דער קאסע פון טעאטער יעדען טאג פון 11—1 און פון 5 נאכמ

ה' געבעט ווערט געבעטען אין ארעסט

דער זאמאשטשער באנקראטניק איז א גאר וואזשנער „סוחר"

(—) קיין לאדז איז אנגעקומען א ידיעה וועגען באנקראט פון דער גרויסער פירמע אין זאמאשטש. פינקוס געבערט. די באנקראטירטע סומע בעטרעפט 300 טויזענד זלאטים. אממייסטען געליטען האבען די פירמעס: שווייקערט, ליפנאווסקי, בערענזאָן און זאניטש, וואלף זייבערט און אנדערע. דערווייל האט מען זיך דערוואוסט, אז געבערט האט געהאנדעלט זעהר ביזווייליג, דהיינו בעת ער האט שוין נישט געצאהלט זיינע וועקסלען, האט ער אונטערהאנדעלט וועגען קויפען א גרויס הויז אין לאדז. א צווייט הויז האט געבעט ערשט נישט לאנג געקויפט אין לאדז. פרויסגענומען ביי די סוחרים קונדישע פראטעסטען און דערפאר געגעבען אייגענע וועקסלען; די פראטעסטען האט געבעט איינקאסירט, אבער זיינע וועקסלען געלאזט צום פראטעסט. צוליב די דאזיגע שעהנע מעשים פון געבעט׳ן, האבען די דערמאהנטע פירמען דעלעגירט קיין זאמאשטש דעם לאדזער אדוואקאט זעלמאנאוויטש, וועלכען ס'האט זיך איינגעגעבען אויפצווייזען אלע מאכינאציעס פון געבעט׳ן און נעכטען איז דער „סוחר" ארעסטירט געוואָרען.

ארבייטסלאזע אין קאנסטאנטין

פאליציי צוטרייבט און ארעסטירט

פון קאנסטאנטין מעלדעט מען אונז:

פאר׳ן מאגיסטראט האט זיך נעכטען פערזאמעלט א עולם פון ארבייטסלאזע — א ערך 1000 פערזאן, וועלכע האבען פערלאנגט מען זאל זיי באלד אויסצאהלען די אונטערשטיצונגען. א אויסגעוועהלטע דעלעגאציע האט בעקומען פון דעם מאגיסטראט־פרעזידיום א ענטפער, אז די אונטערשטיצונגען וועלען אויסגעצאהלט ווערען ערשט, ווען מען וועט בעקומען געלד פונ'ם ארבייטסלאזען־פאנד. צווישען עולם איז ענטשטאנען א נישט צופרידענקייט; קאמוניסטען האבען אויסגענוצט די סיטואציע און אנגעהויבען א אגיטאציע. איינעגע האבען געפרובט ארגאניזירען א מיטינג. די ארויסגערופענע פאליציי האט די פערזאמעלטע צוטריבען, איינעגע פערדעכטיגע אין קאמוניזם זענען ארעסטירט געוואָרען.

אלטע באלעבאטים, נייע באלעבאטים

און די 500 ארבייטסלאזע אין זגערזש בלייבען אהן ארבייט

אין זגערזש ווערט לעצטענס לעבהאפט בעהאנדעלט פאלגענדער ענין:

פון א געוויסער צייט אן האט די פירמע „לארענץ און קרושע" אפגעשטעלט איהר פאבריק, וועלכע האט בעשעפטיגט 500 פערזאן.

אזוי ווי די פירמע האט נישט געהאט קיין מזומן די פאבריק אינגיבען צו לאזען אין גאנג, האט זי ערקלערט א קאנקורס אויף אפצוגעבען די פאבריק אין ארענדע. צו דעם קאנקורס האט זיך געשטעלט אויך די געזעלשאפט פון אונטערנעהמער פון בוימוואָל־גארן, בראש פון וועלכער עס שטעהט ה' פאוועל בידערמאן, און די דאזיגע געזעלשאפט האט פאקטיש די פאבריק גדרונגען.

עס ווייזט זיך אבער ארויס, אז אויך די נייע באלעבאטים האבען נישט בדעה די פאבריק צו לאזען אין גאנג. זיי האבען נאר די פאבריק אפגעדונגען, כדי נישט צו דערלאזען צו איהר א קאנקורענט.

דער דאזיגער פאקט טרעפט קודם כל אין די אינטערעסען פון די 500 ארבייטסלאזע.

דער ענין זאל בעהאנדעלט ווערען אין דער וואיעוואודזטווע, וועלכע דארף אינטערווענירען, אז די פאבריק זאל דורך די נייע באלעבאטים געלאזט ווערען אין גאנג.

פייערליכע דערעפענונג פון יובעליר־צעך

שבת אין אוונד איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון יובעליר־צעך. דער צעך איז ערעפענט געוואָרען מיט א רעדע פון פערטרעטער פון אינדוסטריע־אמט ביים מאגיסטראט ד"ר לוקאשעוויטש.

אלס צעך־סטארשי איז געוועהלט געוואָרען ה' סט. שטיפט. אלס פאד־סטארשי'ס: די ה"ה פינקעלשטיין און קארנבלום. אין פערוואלטונג: מיקאלקא, ראטקאוויטש, עדעליסט, גליקסמאן און קאץ; קאנדידאטען: פריגע, טאמפעלהאף, בוכבינדער. רעוויזיר־קאמיסיע: לעווין, יאסקאוויטש, קאן. שידס־געריכט: שאלצ, זאיאנטשקאווסקי, קאפלאן, פריגע, ניעמיעצקי און שפייזער.

בעגריסונגען האבען געהאלטען אין נאמען פון דער יוד. קהלה — אדוו. ווייצמאן; פון דער האנדווערקער־קאמער — וויצע־פרעזידענט קאזשימירסקי; פון דער האנדווערקער־פראקציע אין שטאט־ראט — ארכיט. מארק פיין; פון די יודישע ראטמענער אין דער האנדווערקער־קאמער — ה' שווארצבערג; קריסטליכען צעך — ה' דעמבאווסקי; צעכען־פערבאנד — ה' פאזנאנסקי; האנדווערקער־צענטראלע פאלודניאווא 4 — ה' הערשקאוויטש; קירזשנער־צעך — ה' שאליס; טישלער, שניצער און דרעקסלער־צעך — ה' שווארצאווסקי; שילדען־מאלער־צעך — ה' האנעמאן; שניידער־צעך — ה' גלאטמאן; פריזיער־צעך — ה' קראקויער און מעטאל־צעך — ה' זילבערבערג.

צוליב פערצווייפעלטער ליבע

איז ער בעגאנגען דעם שרעקליכען זעלבסטמארד

(ב) ווי מיר האבען נעכטען מיטגעטיילט, האט זיך אויף נאפיורקאווסקי גאס פרוגטערגעווארפען אונטער׳ן טראמוואי דער 19־יאהריגער היטזיקען קלישע פון ראדוואנסקא 21. דער טראמוואי האט דעם זעלבסטמערדער צושניטען אויף צוויי. איצט האט די פאליציי פעסטגעשטעלט, אז קלישע איז געווען א געהילף־קעלנער אין גאסטאמסקי'ס צוקערניע. זייט א לענגערער צייט האט ער זיך געליבט אין א פאבריקס־ארבייטערין לאצעקטריא באזינסקא (נאפיורקאווסקי 61), מיט וועלכער ער האט געוואלט חתונה האבען. איהרע עלטערן האבען אבער דערצו נישט געגעבען זייער הסכמה. דאן איז ער אוועק פאר איהר הויז און האט בעגאנגען דעם פערצווייפעלטע שריט.

לעצטער אויפטריט פון קלארא יאנג

היינט אין פילהארמאניע

היינט געזעגענט זיך די בעליבטע ארטיסטין קלארא יאנג מיט דעם לאדזער טעאטער־עולם. סך הכל נאך איינעגע פארשטעלונגען האט זי געגעבען אין לאדז. איהר יעדער אויפטריט איז אבער געווען א יום־טוב פאר אלע טעאטער־בעזוכער.

היינט אוונט וועלען מיר צום לעצטען מאל זעהען קלארא יאנג אין דער „רומענישער חתונה" אין דער ראָל דבורה. לאמיר האפען, אז די ארטיסטין וועט אקרוב אונז ווידער בעזוכען און געבען די מעגליכקייט דעם לאדזער טעאטער־עולם צו בעוואונדערן איהר טאלאנטפולע שפילען.

א בריף אין רעדאקציע

ג' ה' רעדאקטאר!

אין צוזאמענהאנג מיט דעם אנאנס אין׳ם 56 נומ׳ „נייער פאלקסבלאט" פון האנטווערקער־פעראיין אויף אגראדאווא 9, ערקלער איך אט וואס:

1) עס איז לחלוטין פאלש, אז איך זאל האבען ארויסגעטרעטען אין שטאט־ראט געגען דעם פארשלאג וועגען בעפרייען פון עקזאמענס געוויסע קאטעגאריעס האנטווערקער. אזא פראגע איז אין שטאט־ראט בכלל נישט בעטראכט געוואָרען. אין מיין רעדע האב איך בלויז אנגעוויזען, אז וועגען דעם דאזיגען ענין איז בשעתו שוין אפגעגעבען געוואָרען א מעמאריאל צו דער מאכט און דאס איבער׳חזר׳ען איהם איז איצט לגמרי אן איבעריגע זאך, בפרט נאך, ווען די עקזאמען־פראגע שטעהט איצט אויפ׳ן סדר־היום פון דער האנטווערקער־קאמער און עס האלט שוין ביי א הסכם צווישען דער יודישער און קריסטליכער גרופע.

2) דאס טאדלען מיין בלומרשטען ארויסטריט געגען די האנדווערקער־אינטערעסען איז פשוט לעכערליך, מחמת יעדער איינער פון מיינע פאליטישע געגנער אפילו — קען אויסגעצייכענט מיין ארבייט אין משך פון כמה יאהרען לטובת די האנדווערקער.

עס איז פאר מיר א פחיתות הכבוד צו ענטפערן אויף אזא מין אנפאל. אויב איך גיב די דאזיגע ערקלערונג, איז עס בלויז צוליב איין טעם: זאלען מיינע פאליטישע געגנער נישט אויסטייטשען מיין שווייגען, אלס ראיה פאר זייערע רכילות, און נישט שמירען דערפון קיין געווער אין געזעלשאפטליכען קאמף.

מיט דרך־ארץ

(—) י. ווייצמאן, ראטמאן.

לאדז, דעם 8. מערץ 1930

געשטרויכעלט געווארען צוליב דער געליבטער
דאס האט פאסירט מיט'ן פרייסישען אינער'ן-מיניסטער

פאריגע וואך האט רעזיגנירט פון זיין אמט דער פרייסישער אינערן-מיניסטער גושעזשינסקי, א סאציאליסט.

די סיבה פון דער רימיסיע איז זעהר א כא־ראקטעריסטישע.

גושעזשינסקי האט זיך מיט א צייט צוריק צושיידט מיט'ן ווייב און זיך דערנעהנטערט צו זיין געליבטע. קיין סוד האט ער דערפון נישט געמאכט. אריינפאהרענדיג איינמאל אין א שטאט צוזאמען מיט זיין געליבטער, האט ער אין האטעל געמאלדען „מיניסטער גושעזשינסקי מיט זיין פרוי". היות די לויט געזעץ איז דאס נישט אין ארדנונג, ווייל א געליבטע איז נישט קיין פרוי, האט דער פארזיצענדער פון אדמיניסטראטיוען טריבונאל, ד"ר גריצנער, אויך א סאציאליסט און א פערזענליכער שונא פון מיניסטער גרושעזשינסקי, אויסגענוצט די געלעגענ־הייט און אויפגעהויבען א קאמפאניע געגען מיניס־טער בכן ער ברעכט דאס געזעץ און מעלדעט פאלש א פרעמדע פרוי אלס זיין אייגענע.

אין עטליכע טעג ארום איז פארגעקומען א פייערונג, אויף וועלכער ס'איז איינגעלאדען געווא־רען אויך דער מיניסטער גושעזשינסקי און זיין געליבטע. ביידע האבען בעקומען בעזונדערע לאושעס דער מיניסטער האט אבער פערלאזט זיין לאושע און איז אריבער אין דער לאושע פון זיין געליבטער. ד"ר גריצנער האט נאך מעהר פערשארפט די קאמ־פאניע, די נאציאנאליסטען און קאמוניסטען האבען דאס אונטערגעכאפט און אין פארלאמענט האט מען געוואמען רעדען וועגען מיניסטער, וואס ברעכט דאס געזעץ.

מיניסטער גושעזשינסקי האט געענטפערט מיט רעזיגנירען פון זיין אמט.

די סאציאל-דעמאקראטישע פארטיי האט צו־זאמענגערופען א ספעציעלע פערזאמלונג, כדי א ביס־צוזריקען צוטרוי דעם מיניסטער און פעסטשטעלען, אז די פראגע געליבטע איז א ריין פריוואטער ענין פון ה' גושעזשינסקי. דער לעצטער איז אבער גע־בליבען פעסט ביי זיין בעשלוס און זיין רעזיגנאציע נישט צוריקגעצויגען.

דער פארזיצענדער פון אדמיניסטראטיוען טרי־בונאל, ד"ר גריצנער, איז אבער אויסגעשלאסען געווארען פון דער פארטיי פאר דער קאמפאניע, וואס ער האט געפיהרט געגען מיניסטער גושעזשינסקי.

א טראגעדיע מיט א ווילנער פרוי אין בראזיליע
געלאפען וואכען איהר מאן אין בראזיליע און געפונען דעם טויט

א געוויסער ט. האט מיט איינע יאהר צוריק געפיהרט א ליבע מיט א ווילנער מיידעל. די ליבע צווישען זיי האט געדויערט א פאר יאהר ביז זיי האבען ענדליך חתונה געהאט. דאס יונגע פאר־פאלק האט געדונגען א דירה אויף פאהרוליאנקע 7 און האט זיך דארט געלעבט ווי א פאר פער־ליבטע טייבעלעך.

אין א קורצער צייט ארום האט די פרוי געבוירען איהר מאן א קינד, וואס האט נאך מעהר פערפולט זייער גליק.

דער קריזיס האט אבער אויך געכאפט אונזער פאר־פאלק און ס'האט זיי געקומען גענוג, ווי מען זאגט, מיט דער פוטער ארויס... נאך א לאנגען ישוב הדעת האט דאס יונגע פאר־פאלק בעשלאסען ארויסצופאהרען קיין ליטע. געטראכט און געטאן: זיי זענען אוועקגעפאהרען קיין קאוונע און דארט צוטשוויליג איינגעארדענט זיך ביי רע־ווייבס מוטער. אבער אויך דארט איז זיי נישט פונעלדיג געגאנגען, און ה' ט. איז אוועק קיין אמעריקא, פון די בריף, וואס די פרוי ט. פלעגט בעקומען פון איהר מאן, האט זי זיך דערוואוסט, אז אויך דארט גערהט איהם נישט גוט — ער וואנדערט פון איין שטאט אין דער אנדערער ביז ער איז אוועק קיין בראזיליען.

דא האט זיך די קארעספאנדענץ מיט אמאל איבערגעריסען און זיין ווייב האט אויפגעהערט צו בעקומען פון איהם בריף... פון זייטיגע קוועלען האט זי ערפאהרען, אז אין בראזיליען האט ער זיך דווקא גוט איינגעארדענט און דאס זאל טאקע זיין די סיבה, פארוואס ער שרייבט נישט...

די פרוי ט. האט דאן בעשלאסען צו פאהרען קיין בראזיליען א קוק צו טאן אויף איהר חכ־ושיט. אבער ווי אזוי פאהרט מען? וואו נעהמט מען די נויטיגע פאפירען? זי האט אזוי לאנג גע־ארבייט ביז זי האט ארויסגעקריגען די נויטיגע פאפירען און איז צוזאמען מיט'ן קינד אפגעפאה־רען קיין בראזיליען. דארט האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר מאן האט א צווייטע מאל חתונה גע־האט מיט אן אינטעליגענטימערין פון א „פרעהליך הייד־ועל"... דערוויסענדיג זיך דעם גענויעם אדרעס, וואו איהר „טרייער" מאן געפינט זיך, האט זיך די פרוי אוועקגעלאזט אהין מיט איהר קינד. דארט האט איהר מקבל־פנים געווען נישט דער מאן, נאר די נייע בעל־הבית'טע, זיין צווייטע פלוניתטע. די לעצטע האט זיך גלייך ביים אנהויב זעהר ברוטאל בעגאנגען מיט דער גרינגער „קאנקורענטין", וועלכע איז אראפגעקומען אזש פון יענער זייט ים. יען די פרוי ט. האט גענומען בעטען און וויינען און שרעקער מאהנען, זי זאל איהר אפ־געבען איהר מאן, האט די בראזילישע „שאטשאוו־טשיכע" ארויסגעכאפט א רעוואלווער און דערשאָ־סען די פרוי ט. אויפ'ן ארט.

איצט איז צו דער מוטער פון דער פרוי ט. אנגעקומען א בריף מיט דער טרויעריגער בשורה, אז איהר טאכטער איז טויט. דער איידעם מיט זיין נייער פרוי זענען ארעסטירט און דאס קינד גע־פינט זיך אין א בראזילישען קינדער-היים, די מוטער ווערט געבעטען קומען קיין בראזיליע אפצונעהמען דעם פער־יתום'טען אייניקעל.

„אויפבוי און זעלבסטהילף"
פעראייניגטע פראפאגאנדא-און זאמעל-אקציע פון די פיר צענטראלע געזעלשאפטען אין פוילען: „ארט", „טאז", „יעאס" און פערבאנד פאר יתומים-פערזארגונג „צענטאס".

די פיר צענטראלע יודישע געזעלשאפטען אין פוילען „ארט", „טאז", „יעאס" און פערבאנד פאר יתומים-פערזארגונג („צענטאס") האבען לעצ־טענס געשאפען ביי זיך א פעראייניגטען קאמיטעט, וועלכער דארף דורכפיהרען אין דער נאהנטסטער צייט איבער'ן גאנצען לאנד א גרויסע פראפאגאנ־דא- און זאמעל-אקציע א. נ. „אויפבוי און זעלבסט־הילף".

פאר די אנפיהרענדע אינסטאנצען פון די פיר אויבענדערמאנטע געזעלשאפטען איז שוין לאנג קלאר געווארען די נויטווענדיגקייט צו קאארדיני־רען זייער טעטיגקייט אויף געוויסע געביטען פון ארבייט, נעמליך אויף די געביטען פון אגיטאציע און געלד-זאמלונגען. אין דער יודישער סאציאלער און הילפס-ארבייט שטעלען זיך די דערמאנטע גע־זעלשאפטען בעזונדערע צילען. „ארט" האט דעם ציל צו פערשפרייטען מלאכה און ערד-ארבייט צווישען יודען, „טאז" — צו פערהיטען דאס גע־זונד פון דער יודישער בעפעלקערונג, „יעאס" — צו העלפען דעם יודישען עמיגראנט דער יתומים-פער־באנד — צו העלפען די יתומים צו ווערען פרא־דוקטיווע און זעלבסט-שטענדיגע מענשען. אבער ביי דעם אלעם האבען זיי געמיינזאמע צילען. דאס איז — רופען די יודישע מאסען צו זעלבסט-הילף, וועקען אין זיי דעם דראנג צו זעלבסט-ארגאניזי־רונג פאר צוועקען פון הילף און צום הרען זיי אויפ'ן וועג פון ווידעראויפבויען זייער ווירטשאפט־ליכען פיזישען און סאציאלען מצב.

דאס אלץ איז זעהר וויכטיג יעצט, ווען די יודישע מאסען לעבען איבער א שווערען עקאנא־מישען קריזיס, ווען אויפ'דער יודישער גאס וואקסט די נויט און עלענד און ווען ס'איז נויטיג א דרינ־גענדער און ממשות'דיגע הילפס-ארבייט. דאס אויפבויען זיך דורך זעלבסט-הילף יז אויך וויכ־טיג כלפי חוץ, אלס דעמאנסטראציע פון פוילישען יודענטום כלפי זיינע ברידער אין אויסלאנד, וועל־כע שטיצען איהם כסדר.

דער פעראייניגטער קאמיטעט ביי די פיר געזעלשאפטען איז שוין צוגעטראטען צו אן'ענער־גישער ארבייט. די געזעלשאפטען האבען אויסגע־טיילט פון זיך אנ'עקזעקוטיוו, וועלכער פיהרט אן מיט דער גאנצער אקציע. זונטאג, דעם 2-טען מערץ, איז אין ווארשא פארגעקומען די ערשטע פרעסע-קאנפערענץ פון קאמיטעט. נעכטען האט זיך געעפענט אין ווארשא די געמיינזאמע קאנ־פערענץ פון די פיער געזעלשאפטען, וועלכע דארף ענדגילטיג בעשטעטיגען דעם פלאן פון דער אר־בייט און דארף פראקלאמירען איבער'ן גאנצען לאנד די העכסט-וויכטיגע אין יעצטיגען מאמענט אקציע פאר „אויפבוי און זעלבסטהילף".

די יודישע געזעלשאפט אין אונזער שטאדט פערשטעהט געוויס די גרויסע בעדייטונג פון דער אקציע און וועט אקטיוו מיטהעלפען צו דעם ער־פאלג פון דער אקציע.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארגאנליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלע
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוונט

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.
לעצטער גאסטשפיל פון דער וועלט-בערימטער סובּרעטין
קלארא יאנג
היינט, מאנטאג, דעם 10-טען, 9 א זייגער אוונט
לעצטע אפשידס-פארשטעלונג
צו פאפולערע פרייזען
די רומענישע חתונה
אין 3 אקטען פון שאר. הויפט-ראל „דבורה" — קלארא יאנג.
אלע פיעסן רעזשיסירט פון בועז יונגוויץ. צו די פארשטעלונגען איז אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט פון קאמינסקי'ס טעאטער ל. ווייל ב.ר.ג.
פאספארטוען און פריי-קארטען נישט גילטיג.
ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום
איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין רעכטסקאנסולענטען-בּיורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זשכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי־סענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפע־לאציעס, ארוואלאניעס, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופאָן**
> יורידישע אפטיילונג
> פון „נייעם פאלקסבלאט".
>
> בײַם דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט ארײַנגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

252:11 א לאקאטאר פון ברזשעזשינער
מעגט איהר האבען פערקלאגט די דעציזיע פון אורזש. ראזיעמטשי, דערווייל מוזט איהר אבער צושיקען דעם הויזווירט דירה-געלד און דווקא לויט דער פעסטגעשטעלטער גרונד-סומע.

לויט אייער איינזעהן האט איהר געהאט דאס רעכט צושיקען, כל זמן ס'איז נישט געווען קיין גענויע פעסטגעשטעלטע דורכ'ן אורזשאנד ראזיעמטשי גרונד-סומע.

---

253 אנ'אנגעקלאגטער:
א שותפות-אקט איז נאר נויטיג ביי אזוי גערופענע ציווילע סכסוכים, דאגעגען ביי א בע־שולדיגונג אין א דעפראודאציע קאן דער אומ־שטאנד פון שותפות אויפגעוויזען ווערען אויך דורך עדות, (פערשטעהט זיך, אז אויך א שותף קאן בעשטראפט ווערען פאר בעגיין א מיסברויך געגען די אינטערעסען פון זיין קאנטרא-אגענט.

די שטראף איז אבער ווייט אין אזא פאל שוין נישט אזא הארבע ווי זי וואלט געווען, ווען ס'וואלט זיך געהאנדעלט וועגען א פרא־וויזיאניסט.

---

254 ל-ש:
דער קאמארניק אינטערפרעטירט נישט ריכטיג דעם פונקט 13 ארט. 161 פון דער ציווילער געריכטס-פראצעדור.

אמת דער קאמארניק האט טאקע דאס רעכט אויפצוהאלטען די אויפגעמאנטע סומע אויפ'ן סמך פון אזוי גערופענע קלאוזול עקזעקוציזי אין משך פון 7 טעג.

ער האט אבער נישט קיין רעכט צו פער־לאנגען פון איינקלאגער, אז ער זאל פארשטע־לען פון געריכט א בעשטעטיגונג, אז ס'איז נישט אנגענומען געווארען קיין דעציזיע, לויט וועלכער די עקזעקוציע דארף אפגעשטעלט ווערען אדער די תביעה דארף פערזיכערט ווערען.

אזא אקציע דארף אונטערנעמען דער פער־אינטערעסירטער בעל-חוב און נאר ער איז מחויב צוצושטעלען אזא פעראָרדנונג פון גע־ריכט.

קוים שטעלט ער טאקע נישט צו אין משך פון 7 טעג אנ'אפשריפט פון אזא דעציזיע, מוז דעם תובע'ס תיכף אויסגעצאהלט ווערען די אויפ־געמאהנטע פאר איהם סומע.

---

255 האָרן:
ס'איז א פראגע, ווען דער שותף איז בע־שטימט געווארען פאר פערוואלטער פון דער ספולקע, צי באלד ביי דער ענטשטעהונג אדער ערשט שפעטער אויפ'ן סמך פון א שפעטערדיגען אקט.

אין ערשטען פאל האבען די שותפים אהן בעגרינדעטע מאטיווען נישט קיין רעכט אפצו־רופען דעם שותף אלס פערוואלטער. קוים איז איהם אבער אנפערטרויט געווארען די פערוואל־טונג שוין נאכדעם, ווי דער הויפט שותפות-אקט האט פאָרפליכטעט, קאן איהם די פערוואלטונג פון דער ספולקע יא אפגענומען ווערען.

דער שותף, וועלכער האט אין דער ספולקע קיין גרונד קאפיטאל נישט אריינגעטראגען, נאר בעטייליגט זיך אין דער ספולקע נאר בלויז מיט זיין פאכמענישע טעטיגקייט ווערט טראקטירט פונקט, ווי דער שותף, וועלכער האט אריינגע־טראגען דעם קלענסטען גרונד-קאפיטאל.

---

256 י. ב. פון וואל. גאס:
257 א סוחר פון ווסכאדניא:
N. 368
269 משה מלך:

יענע אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמ. מיטברענגענדיג די צייטונג.

R. L. 46 270
די ליציטאציע איז דורכגעפיהרט געווארען אויף נישט קיין געזעצליכען אופן.

בנוגע אייער ווייטערדיגער האנדלונג דארפט איהר זיך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט.

שמד-געשיכטעס אין לובלין

לובלינער „טאגבלאט" שרייבט: לובלין איז געווארן א צענטרום פון שמד. אין אלטען היסטארישען לובלין ווערען זעהר אפט פאבריצירט משומדים און איבערהויפט משומדת'טעס.

בלויז פון איינצעלנע פאלען דערוויסט מען זיך, אין גרעסטען טייל פאלען ווייסט מען אפילו נישט וועגען די שמד געשיכטעס, וואס קומען פאר אין דער דאזיגער שטאדט.

דער כאראקטעריסטישער שטריך פון די לעצטע שמד-געשיכטעס איז, אז די משומדים אדער משומדת'טעס זענען נישט קיין לובלינער, נאר פון ארום לובלין.

עס האט זיך למשל אבגעשמד'ט א יודיש מיידעל פון דער נארוטאוויטש גאס. דאס מיידעל איז געווען אויף א שטעלע און וואס אייגענטליך איהר האט געשטויסען צום שמד איז באמת א רעטעניש.

קיין קריסטליכען געליבטען האט זי נישט געהאט און האט נישט. קיין „גליקען" האט זי אויך נישט דערגרייכט. פריהער איז זי געווען אויף א שטעלע אין א פריוואטע שטוב איצט איז זי אן אנגעשטעלטע אין א ביליגען קריסטליכען רעסטאראן אויף נארוטאוויטש גאס. דאס מיידעל שטאמט פון א קליין שטעטעל נעבען לובלין. ביז'ן היינטיגען טאג קען זי נאך קיין פויליש נישט רעדען און אזוי שטעהט זי די פריש-געבאקענע קריסטין ביים בופעט און רעדט מיט די קאנסומענטען א זא זשארגאן – חצי יודיש און חצי פויליש.

א צווייטע שמד-געשיכטע איז פארגעקומען מיט א פריזירער, אויך נישט קיין לובלינער, ער האט אבער געארבייט אין לובלין. האט ער פלוצלינג אוועקגעוואָרפען זיין ווייב און קינד, געשמד'ט זיך און חתונה געהאט מיט א קריסטין, נאכ'ן שמד איז ער ווידער געבליבען ארבייטען אין לובלין, איבערטראגענדיג זיך בלויז אין א נישט יודישער גאס צו א קריסטליכען פריזירער.

דער סענסאציאנעלסטער שמד איז אבער דער לעצטער.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז פון סארני פערשוואונדען געווארען א 16-יעהריגער בחור, שלמה ז. א מיטגליד פון ברית-טרומפעלדאר. פערשוואונדען איז ער אין א ברוינעם מאנטעל, אויבערזאקען מיט שיך און אהן שום דאקומענטען. די עלטערען האבען איהם געזוכט ענערגיש זוכען און בשום אופן נישט געפונען. האבען זיי פערעפענטליכט א בריף אין די יודישע צייטונגען און געבעטען רחמים די לעזער מוריע צו זיין אויב זיי ווייסען פון אזא בחור.

פלוצלינג האט מען זיך אין לובלין דערוואוסט, אז אינ'ם אמאליגען „יודישען קלויסטער", וואו עס געפינען זיך היינט די אנשטאלטען פון די יעזואיטען „ברידער מיסיאנערען", געפינט זיך א יונגער יודישער בחור. מענשען האבען זיך אנגעהויבען נעהנטער צו פעראינטערעסירען מיט'ן דאזיגען בחור, בעוויזען אפילו מיט איהם צו כאפען עטליכע מאל א שמועס און צו זייער גרויסער איבעררעשונג זיך דערוואוסט, אז דאס מינדעריעהריגע יונגעל איז שוין גע'שמד'ט. דער בחור אליין האט זאגאר דערציילט ווער עס איז זיין סוף פאטער און וועלכער גלח עס פיהרט א הם אין קינא.

וואס אייגענטליך עס האט דעם דאזיגען יונגען זעהר שעהנעם בחור געטריבען צו אזא שריט, ווי אזוי האט מען דאס זיך ערלויבט צו שמד'ען א מינדעריעהריגען יונגעל און ווי אזוי ער איז געקומען קיין לובלין – דאס אלץ וועט מסתמא אויפגעקלערט ווערען נאכדעם ווי די עלטערען פון דעם דאזיגען יונגעל וועלען זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירען. דערוויל געפינט זיך דער בחור אינ'ם אויבענדערמאנטען אנשטאלט אויף פאדוואל.

אבטערווירענדיג די שמד-געשיכטעס פון די לעצטע עטליכע יאהר, בעמערקט זיך, אז אין 99 פראצענט פאלען זענען דאס מערפיהרטע אדער צופעליג אויסגעגלישטע קרבנות, וועלכע זוכען אין דער לעצטער מינוט זיך צו ראטעווען, עס איז שוין אבער צו שפעט, ווייל זיי האבען דאמאלס נישט צו ווענדען זיך צו ווענדען.

א געשמידטער אין קייטען געהט ער צו דער הופה

פון וואלאזשין שרייבט מען:

וואלאזשין קאכט איצט צוליב דער געשיכטע מיט'ן געשמידטען חתן, וועלכען מ'האט געפיהרט צו דער הופה אין קייטען אונטער א פאליציי-וואך.

דער דאזיגער חתן-בחור איז א באקאנטער שגץ פון שטעטעל. זיין חתונה האט געזאלט פארקומען נאך מיט א וואך צוריק. האט ער אבער ערב זיין חתונה-שמחה אזא כוסה געמאכט, אז ער האט אינגאנצען פערגעסען „בין ארור המן לברוך מרדכי", האט ארויסגעזאגט א בעזעלטער און אויסגעשאסען און איינעם פון די געסט. ס'איז ענטשטאנען א טומעל. די אנגעקומענע פאליציי האט דער חתן-בחור ארעסטירט, געשמידט אין קייטען און אבגעפיהרט אין ארעסט...

די כלה איז אבער פון דער מעשה קנאפ-וואס נתפעל געווארען און די חופה נישט געוואלט אפלעגען.

ווי אזוי פראוועט מען אבער א חתונה אהן א חתן? האבען טאקע די כלה און איהרע עלטערען אנגעגעבען א בקשה צו דער מאכט, מ'זאל בעפרייען דעם חתן-בחור ביז איבער דער חתונה... די פאליציי האט דערויף נישט איינגעשטימט, און האט נאר ערלויבט צו ברענגען דעם חתן א געשמידטען אין קייטען אונטער א פאליציי-וואך צום שליוב. בלית ברירה איז די כלה אויף דעם איינגעגאנגען.

אין דעם טאג, ווען די דאזיגע אריגינעלע חתונה האט געדארפט פארקומען איז דאס גאנצע שטעטעל געווען אויפ'ן גאס. קינד און קייט, אלט און יונג, קריסטען און יודען – אלע האבען מיט שפאנונג אפגעווארט אויפ'ן גאס, ביז עס האט זיך בעוויזען דער חתן אין דער בעגלייטונג פון א שטארקען פאליציי-קאררא, געשמידט אין קייטען. אזוי האט מען דער חתן דורכגעמארשירט דאס שטעטעל ביז צום קלויסטער. דא האט די וואך פון איהם אראפגענומען די קייטען און אריינגעפיהרט איהם אין קלויסטער אונטער א פאליציי-וואך.

דערוועהנענדיג דעם חתן, האט די כלה זיך פערנאנדערגעוויינט, איז געפאלען איהם אויפ'ן האלז קושען און איהם לאנג נישט ארויסגעלאזט פון איהרע ארעמס...

קוים מיט צרות האט מען זיי פונאנדערגענומען, מ'האט אויך גיך דורכגעפיהרט די געהעריגע פראצעדור און באלד צוריק ארויסגעפיהרט דעם חתן פון קלויסטער, ווידער געשמידט די הענט און פיס אין קייטען און אבגעפיהרט צוריק אין טורמע.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטע
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8-$9\frac{1}{2}$ פריה און פון 3-$4\frac{1}{2}$ נאכמ.

יודישער בחור ווערט משוגע, ווייל מען איז איהם חושד אין קאמוניזם

לעמבערג. הערמאן ברונענגראבער הייסט דער דאזיגער אומגליקליכער 20-יעהריגער יונגער מענש, וועמען דער גורל האט אזוי שרעקליך פערפאלגט, אז ער איז משוגע געווארען און געפינט זיך היינט אין שפיטאל פאר גייסטיג-קראנקע.

ברונענגראבער איז א בארישלאווער, א אינטעליגענטער בחור. אין פאריס איז ער געגאנגען אין שול און האט הערבייי אויך געלערנט הענדעלסטיק. אויסגעלערנט מעהר אדער ווייניגער די בראפעסיע, איז ברונענגראבער אוועק פון בארישלאוו און אנגעהויבען זוכען צו פערדינען אויף ברויט. ער איז אריינגעפאהרען קיין קאמארנא און דאט אנגעהויבען ארבייטען ביים דארטיגען רעגטיסט קונקע.

מאטעריעל איז ברונענגראבער'ן זעהר גוט געגאנגען, אבער געזעלשאפטליך האט ער זיך נישט גוט געפיהלט.

ברונענגראבער האט טאקע באלד פערלאזט קאמארנא און מיט א קורצער צייט צוריק איז ער געקומען קיין לעמבערג, כדי דא פאר זיך צו געפונען ארבייט. שווער איז דא ברונענגראבער'ן אנגעקומען ביז ער האט געפונען א פאסטען.

דעם 15. פעברואר איז ברונענגראבער אהיימגעפאהרען צו זיינע עלטערען קיין בארישלאוו. אין לעמבערג איז ער אוועקגעפאהרען א 12 א זייגער ביי נאכט מיט'ן צוג איבער סטרי קיין בארישלאוו.

ברונענגראבער האט ביי זיך געהאט 100 זלאטעם און אין צוג צווישען לעמבערג און סטרי האט מען איהם די דאזיגע 100 זלאטעם ארויסגעגנב'עט.

אין סטרי איז ברונענגראבער אויסגעשטיגען פון צוג און דעם דינסטהאלטענדיגען פאליציאנט געמאלדען וועגען זיין גנבה.

א צופאל האט אבער געוואלט, אז אין דעם זעלבען וואגאן זענען געפאהרען קאמוניסטען און אנשטאט צו אינטערעסירען זיך מיט ברונענגראבער'ס גנבה, האט דער פאליציאנט פערהאפטעט ברונענגראבער'ן אלס קאמוניסט.

דא האט זיך פאר ברונענגראבער'ן אנגעהויבען דאס אמת'ע גיהנום. מען האט איהם געבראכט אין תפיסה צווישען פערשידענע פערברעכער און ער האט נאך אויסגעשטאנען עטליכע קשים. ווען מען האט זיך איבערצייגט, אז ברונענגראבער האט גארנישט קיין שייכות מיט קאמוניזם, האט מען איהם בעפרייט און ער איז אהיימגעפאהרען.

די איבערלעבענישען פון די דאזיגע פאר טעג האבען אבער אויף איהם אזוי שטארק געווירקט, אז אהיימקומענדיג, האט ער אנגעהויבען ארויסצוווייזען סמנים פון משוגעת.

די עלטערען האבען ארויסגערופען צו זייער זוהן א דאקטאר, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז ברונענגראבער איז גייסטיג נישט נארמאל.

די אומגליקליכע עלטערען זענען געצוואונגען געווען זייער קראנקען זוהן אבצופיהרען קיין לעמבערג אין שפיטאל אריין.

יודישער סאוויעטישער פערלאג
שטרייכט אויס אדייה אמעריקאנער יודישע שרייבער

מאסקווע, (יט"א) די אמעריקאנער יודישע שרייבער אברהם רייזין, ה. לייוויק, י. אפאטאשו, משה לייב האלפערן, א. ראבאי, מאני לייב, לעאן קאברין און ז. ליבין זענען אויסגעשטראכן געווארען פון דעם צעטעל פון שרייבער, וועמענס הערק עס דארפן ערשיינען אין דער סאוויעטישער יודישער ביבליאטעק „יודישע שרייבער". אויף דעם ארט פון די באוויטיגטע, האט דער פערלאג באשלאסען ארויסצוגעבען ווערק פון די אמעריקאנער יודישע קאמוניסטישן שרייבער מ. אלגין און משה נאדיר.

די אנגעוויזענע שרייבער וועמען מע האט אויסגעשלאסן פון דער ביבליאטעק ווערען בעשולדיגט אין „איבערגעגעבענהייט" אין דעם סאציאל-פאשיסטישע „לאנער", פאר דעם זעלבען חטא האט מען פון דער זעלבער ביבליאטעק אויך אויסגעשלאסען דעם יודישען בעלעטריסט א. ס. פוקס פון וויען.

―――:8:―――

ס'געהט נאך שאטען
64) (סענסאציאנעלער ראמאן)

דעם „יובילערס" טאן פון רעדען איז בפירוש געווען א פאלשער.

ניין, ער איז נישט געקומען א הער חרטה צו האבען: ס'איז געווען קלאהר, אז ער זאגט ליגען מיט א דריהער-אויסגערעכענטען צוועק.

מיט יעדער מינוט איז עס געווארען אלץ דיימליכער.

דאס איינציגע, וואס האט איהם צוריקגעהאלטען פון אפטון זיין עיקר-געדאנק איז געווען דער אנזעהן פונ'ם מעטאלענעם חפץ, וואס וואלדמאן האט געהאלטען אין דער האנד.

– נעהמט, ביטע, צו אייער רעוואלווער... פאניע-לעבען! ער ווירקט מיר אויף די נערוועו... כ'קאן נישט רוהיג רעדען.

– דאס איז נישט קיין רעוואלווער, – האט דאניעל רוהיג געענטפערט – ס'איז עפיס געפעהרליכערס... ממשות'דיגערס... אפשר וועט איהר אזוי גוט זיין זיך צוזעצען?.. איך זעה, ס'איז אייך זעהר אומבעקוועם צו שטעהן, און איהר האט נישט וואו אהינצוטון אייער הוט.

דער „יובילער" האט מיט פערראכט א קוק געטון אויפ'ן פאטעל.

– ניין, איך קאן אזוי בעשטיין... פאניעלעבען!

די ליפען זיינע זענען ווייס געווארען און אין די אויגען האט א בליצעל געטון די גרויסע שרעק.

וואלדמאן האט א שמייכעל געטון:

– אלזא, האט איהר, הייסט עס, געהאט א שטיקעל שמועס מיט'ן גראף בענסדארף? זיין עקסעלענץ האט אייך אוודאי דערצעהלט וועגען די קליינע סורפריזען, וועלכע דערווארטען דא אומגעבעטענע געסט...

– ניין, איך האב נישט גערעדט מיט איהם... בנאמנות, פאניע, נישט גערעדט! – האט דער אלטער א שלוכץ געטון.

– רעדט נישט קיין נארישקייטען! הערט זיך אויף צו מאכען נע'פגר'ט! ווען איהר זענט א יבערגעטראטען די שוועל, האב איך געזעהן, ווי איהר האט געווארט, אז ס'זאל אויפפלאמען מאגנעזיע, און ס'זאל זיך דערהערען א קלאפען פון א פאטאגראפישען אפאראט. איהר קוקט אויף אט דער קליינער צאצקע אין מיין האנד, פונקט איהר וואלט געקוקט דעם טויט אין פנים אריין. איהר מיינט, אז ס'איז דערזעלבער חפץ, מיט וועלכען כ'האב אנגעשראקען דעם גראף. איהר וואלט זיכער אוועקגעזעצט אויף דעם פאטעל, ווען יהר ווייסט נישט, אז איך בעדארף נאר איין דריק טון א קנעפעל, און דער עלעקטרישער שטראם וועט פון אייך מאכען א צוגעברענטען שטיק ביפשטיקס... דער גראף בענסדארף האט אייך זיכער מתרה געווען, וואס אלץ איהר קאנט זיך ריכטען אין מיין לאבאראטאריום...

– פאניע.. איהר האט א טעות... בנאמנות, א טעות, – האט איהם טאנצמאן שנעל איבערגעשלאגען די רייד – איך וויל אריבער אויף אייער זייט... איך האב מעהר קיין שום שייכות נישט מיט'ן גראף...

– צוריק!.. צוריק, אויסוואורף... א נישט מאך איך פון אייער קאפ א צושטעקוועט הייפטעל קרויט!..

טאנצמאן האט נישט אויסגעהאלטען וואלדמאנס בליק און איז אפגעשפרונגען אויף צוריק. זיין האנד, וואס האט געוואלט אנכאפען דעם ערפינדער ביים גארגעל, האט זיך מאכטלאז ארונטערגעלאזט.

ניין, דער קאמף מיט אזא געגנער איז נישט געווען פאר זיינע כוחות.

– איהר זענט אן'אויסוואורף... א פעררעטער! – האט וואלדמאן מיט פעראכטונג א ברום געטון צווישען די ציין, צוגעהענדיג נאהענט צום „יובילער", און צושטעלענדיג דעם רעוואלווער צו זיין שליף. – איהר קומט צו מיר, פארצולייגען אייער מיטהילף, שווערען זיך אין אייער אויפריכטיגער פריינדליכער כוונה, בעטען רחמנות, און בעת מעשה זוכט איהר א געלעגענהייט, צו אנפאלען אויף מיר הינטען-ארום, און אויספיהרען די שליחות, וואס אייער „בעלעבאס" האט אויף אייך ארויפגעלייגט. אלזא, וואס האט איהר פאר א פלענער?.. נו?.. ענטפערט אדער מ'וועט אייך פונדאנען ארויסטראגען – א פגר!. ט'ארא נייעם שפיצעל האט בענסדארף אויסקאמבינירט?..

– איך ווייס נישט, פאניע!.. מיר זענען נישט בעקאנט זיינע פלענער... ער טוט זיך זיינס, און איך טו מיינס... איך ווייס גארנישט, וואס ער רעכענט צו טון! – האט טאנצמאן שנעל צוגעגעבען.

– איהר ווייסט דווקא יא! און איהר וועט עס מיר באלד זאגען! אדער... איך וועל אייך נישט ארויסלאזען א לעבעדיגען פונדאנען! איהר הערט?.. מיט דרייסיג סעקונדען איידער איהר האט אנגעקלאפט אין דער טיר, האט דער גראף בענסדארף גערעדט מיט דער אנפיהרער פון דער וועכטער-באנדע... ער האט בעפוילען אלע זיינע מענשען צו קומען אויפ'ן ארט וואו מיר האבען זיך בעשטימט צו טרעפען!.. איז עס א פאלשער בעפעהל, אדער א ר כמיגער?!

– איך ווייס נישט, פאניע, עהרען-ווארט...

– וואו געפינט זיך איצט בענסדארף, וואו האט איהר איהם איבערגעלאזט?

לויט דעם הערטען, אומברחמנות'דיגען בליק פון וואלדמאנען האט דער „יובילער" פערשטאנען, אז אויב, ער וועט איהם באלד נישט ענטפערען, וועט דער רעוואלווער באלד אויסשיסען.

– דארט... אין דערהיים... דארט. – האט טאנצמאן ארויסגעשעפטשעט.

– הייסט עס, אז זיין בעפעהל איז אן אנשטעל... ער האט איהם ארויסגעגעבען, כדי אבצוווענדען מיין אויפמערקזאמקייט... שטימט עס אזוי?!

– יא... פאניע.

טאנצמאן האט געפינטעלט מיט די אויגען און זיך פערלוירען ארומגעקוקט.

אנגרייפענדיג אויף איהם, האט וואלדמאן איהם פאמעליך געשטויסען צום ווינקעל.

ווי א מויז, וואס ווערט געטריבען אין א פולאפקע, האט דער יובילער געזעהן, אז עס קומט זיין סוף, אויב... ער וועט נישט אויסנוצען דעם לעצטען שאנס אויף צו ראטעווען זיך...

וואלדמאן האט ארויסגענומען פון טאש א שווארץ זיידען טיכעל און אבגעווישט זיך די ליפען.

(פארטזעצונג קומט).

דריטע רשימה
פאלגענדע יאטקע-אינהאבער האבען בעקומען
הכשרים אויפ'ן חודש אדר

אהרן פרידריך, דלוגא 27
" " ווידזעווסקא 65
הערשל זענטקאווסקי, זאוואדזקא 35
וואלף גערשט. וסכאדניא 10
יצחק וואלקאוויטש, זגערזשער 42
ליבערט גלאטער, צעגעלניאנא 36
הינדא וויינריב, וסכאדניא 2
הירצקא פעלדמאן, שרעדניא 91
ליב סומריי, אלעקסאנדראווסקא 26
יצחק גליקסבערג, וסכאדניא 37
משה חיים ראזענצווייג, שקאלנא 13
יעקל טילצקאווסקי, וואלבארסקא 7
יוסף קאהן, וסכאדניא 9
הירשל זאמעל, וסכאדניא 2
צירל ליבערמענש, פאנסקא 47
עמנואל טשופאק, צעגעלניאנא 16
דוד מייער, מאלע-גאס 2
יעקל ענגעל, גאשטשינני דוואור 28

מרדכי בליצבוים, נאווא-צעגעלניאנא 17
אברהם שווארץ, ווידזעווסקא 73
בעריל ריומאן, לוטאמירסקא 19
הירשל פראנצל, וואלבארסקא 3
מרדכי שמואל גליקסמאן, וואלבארסקא 3
מרדכי ווייסקאפ, וסכאדניא 74
משה מאיר ראזענצווייג,
פראנטשישקאנער 58
אליעזר גאלדוואסער, וסכאדניא 16
ישראל לעזעראוויטש, ווידזעווסקא 53
אנשעל צאלע, צעגעלניאנא 61
הירשל שווארץ, צעגעלניאנא 5
שמשון זאלצענשטיין, פאלודניאווא 11
היים הענעכאוויק, דלוגא 31a
יודא יוסף אדלער, וסכאדניא 54
זלמן קריגער, באלוטער פלאץ 4
פנחס קערש. גלובנא 42
אברהם האפמאן, פאלודניאווא 17

מיר בעטען די בעפעלקערונג אכטונג צו געבען אויף די הכשרים – חודש אדר איז גרין.

ועד הרבנים עם ועד הכשרות
ביי דער יודישער קהלה

טליתים-פאבריק
אויספארטיגונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א.ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1,
אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Kokicińskiej).

Od wtorku, dnia 4/3 1930 r.
do poniedziałku, dnia 10/3 1930 r.
Dla dorosłych:
Mocny Człowiek
na tle powieści **St. Przybyszewskiego**
W rolach głównych:
A. Socha, J. Krzemiński, A. Mierzejewski, L. Owron, A. Kuck, J. Romanówna, St. Wysocka, J. Dwerski, A. Zelwerowicz, L. Frietsche, J. Kurnakowicz, W. Walter.
Dla młodzieży:
Mały Robinzon Kruzoe
(Jackie u ludożerców)
w roli głównej **JACKIE COOGAN**
Następny progr. **Statek Komedjantów**

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł podniebienia, języka it.p.
przeprowadził się na ZIELONĄ 9
Ip. front, tel. 149-66
od 1½–5 po poł.

2 שטיבען מיט א קיך
מיט א גרויס פארצימער מיט אלע בעקוועהמליכ-קייטען, זוניגע וואוינונג, איז פון זאפארט צו פער-מיטען. – צו ערפאהרען אלעקסאנדראווסקא 14 (איצט לימאנאווסקא) ביים ווירט. 8689

עכער
מאשינאווע
ווערען אנגענומען
צו ביליגע פרייזען
ג. נארדמאן, ציגלג. 92

W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6–8 אווענד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
באר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
–– טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ––
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז, אויערן קר.	10–11 2–3 6–7
ד"ר ראזשאנער הויט און גשלעכט קראנקה.	1–2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען	1–2 7–8
ד"ר האלעק	
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12–2 הויז ווג.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ ווג. 1–2
ד"ר היינבערג אינג. הערץ לונגען	12–1, 6½–7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12–2, 4–6
א. גראבאנטשיק צאהן-ארצט	3–7
ראזעס צאהן-ארצט	8–2

צאהן-טעכני תפלונג, בעל-צאנגעבן, קראנצן, פאטטן א.א.וו. בפ דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
תפלונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פאררד) מיט רענטגענשטראלען, פאר באשטראלונג און דורכלייכטונ-גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאטלער.
אימפונגען געגען שארלאך שקארלאטין) פון 4–5 נאכם
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

א לאנגיעהריגער געוועזענער
גערכטס-סעקרעטער
שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס. קלויזולעס און זאבעזיעטשע-ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעוושינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר	3½–4½
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12–2
ד"ר לוביטש הויט און גשלעכט-קר.	12½ 1½
ד"ר שטירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1–2
ד"ר נעלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½–1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2–3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½–5½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי אפקען-שטעכן, קינסטליכע בעלן-און-בעשטראלונגען. אינ-פעריצאנגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציע, אויך אלערליי הייפעלונגען און שטעם. און לאבאראטאריע תערא-אנגענומען אלע טיפ אנאליזען, אויך פלעגער און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי ספעציאלסקא
צאהן-ארצט 10–1 3–6
קינסטליכע צייהן, קראנצן, פאטטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
פריוואטמאגנדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—6

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליטעט פאר הויט-, ווענערישע און מענער-שוועכע-קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל).
נעמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אווענד.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-47
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקריפלונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינבענע פראצאדורע פון ווענליבע קראפטען די אפעראטען, אין: הילערקעס אויף פלאטפוסען, קאר-סעטען, גשנערט פיס, נאראטשען א. ג. ח. ... פון 5–7 אוו.

מיט 10 זל.
קאן יעדער 10 זלאטעס טעגליך פערדינען. זיך צו ווענדען קאמיענא 18 וו. 39, קווער אפיצינע, ביז 8.30 פריה און פון 8 אוו., זונטאג א גאנצען טאג אויך אין אווענד.

ס'ווערט פון זאפארט גע-ברויכט א יונגע ביי א הויזען-שניידער געגען באלדיגען עסען און שלא-פען. וסכאדניא 49, לינקס, 2. שט. 6607

א יונגע
אין עלטער ביז 17 יאהר, פיזיש ענטוויקעלט, פון בעסערע עלטערן מיט פאלקסשול-בילדונג ווערט געברויכט ביי דער פירמע בערגער און פלאמיי נאוואמיעסקא 3. 6099

פאר 120 זל.
צו פערקויפען א נייעם שווייצארישן פאטעפאן
צו ערפאהרען
16 וסכאדניא 16, וואוינונג 9. 8099

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראנקה רענטגען און ליכטהיילאינסטיט. נעמט אן פון 4–7 אין אווענד

וויכטיג פאר סאדע-וואסער-פאבריקאנטען!

א נייע פאטענטירטע קאנסטרוקציע
באלאנען-קראנען
וועלכע זיינען זעהר פראקטיש, בעקוועהם און היגיעניש צום געברויך. זעהר סינסטלערישע און מאדערנע אויספערטיגונג.
— צו בעקומען ביי —
S. Puterman
WÓLCZAŃSKA 15.
בעמערקונג: היט אייך פאר פאלסיפיקאטען.

Wyszła z druku nakładem łódzkiej księgarni „Czytaj"
„GODZINA ŻYCIA MĘŻCZYZNY"
STANISŁAWA BALA.
Cena 2 złote.
Do nabycia we wszystkich księgarniach.
Skład główny: Księgarnia „Czytaj", Narutowicza 2.

ערעפנונג פון „באר ראגאזשיקא"
מארגען, דינסטאג, ד. 11 מערץ ווערט ערעפענט דער איבעראל גוט בעקאנטער כשר'ער באר א. ג.
„Bar Rogożyka"
אויף זשעלאנא 11 (רוג זאכאדניא) טעל. 189-14
וואו עס וועט ארויסגעגעבן ווערען טעגליך
פריהשטיקס, מיטאגען און אוונדברויטען צו קאנקורענץ-פרייזען. דער בופעט וועט שטענדיג זיין פערזעהן מיט שמעקהאפטע, ווארימע און קאלטע צובייסען. בעם. א ספעציעלע מילכיגע קיך.
עמפעהלענדיג זיך דער ג' קונדשאפט און שטענדיגע בעזוכער, פער-בעטען מיר אויף דער ערעפנונג און צייכנען מיט אכטונג
„באר ראגאזשיקא" זשעלאנא 11

גיכע עלעקטרישע פאגאטאוויע
SZYBKA POMOC ELEKTRYCZNA
tel. 118-36
סטאדאלביאנא 4
טעטיג א גאנצען מעת-לעת.
בעסטע בעדינונג קאנקורענץ-פרייזען

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער ג. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, ליכען א. א. וו.
אורין-אנאליז – 4 זל.

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון אנאנסען איז דער פערלאג ניט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פריטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 60— " " " " 4
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 18— " " " " 8
פאר א מיליטער-שורה: ... דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. כעלדונגען—10 גר. א ווארט

Z Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.